

Elintarvikejätteen vähentämistä käsitlevä eurooppalainen kansalaispaneeli

Loppuraportti

Käsi­kirjoitus on valmis­tu­nut heinä­kuussa 2023.

Tässä asiakirjassa esitettyjä mielipiteitä ei voida pitää Euroopan komission virallisena kantana.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023

© Euroopan unioni, 2023

Euroopan komission asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat periaatteet perustuvat 12. joulukuuta 2011 annettuun komission päätökseen 2011/833/EU (EUVL L 330, 14.12.2011, s. 39). Jollei toisin mainita, tämän asiakirjan uudelleenkäyttö on sallittua Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) -lisenssin mukaisesti (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tämä tarkoittaa sitä, että uudelleenkäyttö on sallittua, kunhan lähde mainitaan asianmukaisesti ja mahdollisesti tehdyt muutokset ilmoitetaan.

Kaikki valokuvat © Euroopan unioni

Print	ISBN 978-92-68-06488-7	doi:10.2775/818541	NA-09-23-364-FI-C
PDF	ISBN 978-92-68-06493-1	doi:10.2775/70572	NA-09-23-364-FI-N

SISÄLTÖ

1. Johdanto	2
2. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevä eurooppalainen kansalaispaneeli lyhyesti	5
2.1 SATUNNAISVALINTA JA PANEELIN DEMOGRAFINEN KOOSTUMUS.....	6
2.2 OHJAUSKOMITEA.....	10
2.3 OSAAMISKOMITEA	11
2.4 TAUSTATietoa antava asiantuntijatiimi	12
2.5 PUHUJAT	12
2.6 PÄÄMODEROIJAT	14
2.7 VETÄJÄT	14
2.8 TARKKAILIJAT	15
3. Menetelmäkehys ja yksittäiset istunnot.....	16
3.1 MENETELMÄKEHYS	17
3.2 ENSIMMÄISEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET.....	18
3.3 TOISEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET.....	23
3.4 KOLMANNEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET	27
4. Seuraavat vaiheet.....	34
Liite: Suositukset kokonaisuudessaan.....	37
AIHEKOKONAISUUS I – YHTEISTYÖ ELINTARVIKKEIDEN ARVOKETJUSSA: PELLOLTA PÖYTÄÄN	38
AIHEKOKONAISUUS II – ELINTARVIKEYRITYKSIÄ KOSKEVAT ALOITTEET.....	43
AIHEKOKONAISUUS III – KULUTTAJAKÄYTTÄYTÄMISEN MUUTOKSEN TUKEMINEN.....	47

1. Johdanto

Euroopan komissio järjesti vuonna 2023 kolme eurooppalaista kansalaispaneelia, joista yksi käsitteli elintarvikejätteen vähentämistä. Kuhunkin paneeliin osallistui enintään 150 satunnaisesti valittua kansalaista keskustelemaan komission keskeisistä ehdotuksista ja antamaan niitä koskevia suosituksia ennen ehdotusten esittämistä. EU:n kaikki 27 jäsenvaltiota olivat edustettuina paneeleissa. Kansalaispaneelien myötä täytetään sitoumus, josta ilmoitettiin 17. kesäkuuta 2022 annetussa tiedonannossa *Euroopan tulevaisuuskonferenssi – Visiosta konkreettisiin toimiin* ⁽¹⁾ ja jonka komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen mainitsi unionin tilasta vuonna 2022 pitämässään puheessa. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevä eurooppalainen kansalaispaneeli järjestettiin paneeleista ensimmäisenä. Se kokoontui kolme kertaa: 16.–18. joulukuuta 2022 sekä 20.–22. tammikuuta ja 10.–12. helmikuuta 2023.

Elintarvikejätettä on vähennettävä enemmän ja nopeammin, jos EU ja sen jäsenvaltiot aikovat saavuttaa Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteita ⁽²⁾ koskevan sitoumuksensa. Tämä on ratkaisevan tärkeää paitsi maailman väestön kasvun ja sen elintarviketurvalle asettamien haasteiden vuoksi myös elintarvikejärjestelmän ympäristö- ja ilmastovaikutusten lieventämiseksi. EU on tunnustanut Euroopan elintarvikejätteen vähentämisen merkityksen ja sisällyttänyt tämän tavoitteen vuonna 2020 julkaistun Pellolta pöytään -strategiaan, jolla pyritään oikeudenmukaiseen, terveyttä edistävään ja ympäristöä säästävään elintarvikejärjestelmään. Tämän strategian mukaisesti komissio hyväksyi 5. heinäkuuta 2023 [lainsäädäntöehdotuksen](#) ⁽³⁾, jossa asetetaan elintarvikejätteen vähentämistä koskevia oikeudellisesti sitovia tavoitteita, jotka jäsenvaltioiden on saavutettava vuoden 2030 loppuun mennessä. Näillä tavoitteilla kannustetaan kaikkia EU:n jäsenvaltioita toteuttamaan kunnianhimoisia toimia elintarvikejätteen vähentämiseksi omilla alueillaan.

Koska kotitaloudet tuottavat yli puolet EU:ssa syntyvästä elintarvikejätteestä, kansalaiset voivat olla keskeisiä toimijoita ongelman ratkaisemisessa. Elintarvikejätteen vähentämiseksi tarvitaan toimia elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa – alkutuotannosta ja elintarvikkeiden valmistuksesta vähittäismyyntiin, ruokapalveluihin ja kulutukseen –, mutta kulutuksessa syntyvät suuret elintarvikejättemäärät osoittavat, että ongelman ratkaisemiseksi on kuultava kansalaisten näkemyksiä ja suosituksia. Niinpä ensimmäisen eurooppalaisen kansalaispaneelin osallistujia pyydettiin laatimaan suosituksia, joiden avulla voitaisiin tehostaa toimia elintarvikejätteen vähentämiseksi EU:ssa. Nämä suositukset on määrä ottaa huomioon elintarvikejätteen ehkäisemistä koskevassa komission yleisessä työohjelmassa ja edellä mainitun, paneelin jälkeen laadittavan lainsäädäntöehdotuksen valmistelussa. Paneelin suositusten odotetaan myös auttavan EU:n jäsenvaltioita saavuttamaan tarkistetussa jättepuitedirektiivissä asetetut elintarvikejätteen vähentämistavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevä kansalaispaneeli toi esiin kansalaisten näkemyksiä siitä, millaisia toimia EU:n jäsenvaltioiden, elintarvikeketjun toimijoiden, kansalaisten ja muiden yksityisten ja julkisten sidosryhmien olisi toteutettava, jotta voitaisiin nopeuttaa elintarvikejätteen vähentämistä ja saavuttaa EU:n tasolla asetettavat tavoitteet. Tietoaaineiston, asiantuntijalausuntojen sekä työryhmissä ja yhteisistunnoissa käytyjen keskustelujen pohjalta paneelin osallistajat määrittivät komission uuden politiikkaehdotuksen kannalta tärkeitä kysymyksiä ja asettivat ne tärkeysjärjestykseen. Paneelin käyttämä aineisto ja sen aikaansaamat tuotokset esitetään tiivistetysti tässä raportissa ja sen liitteessä. Tässä raportissa myös kerrotaan tiivistetysti elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevästä eurooppalaisesta kansalaispaneelistä ja kuvataan sen menetelmäkehystä, keskustelujen toteutustapaa, kolmen istunnon tuloksia sekä seuraavia vaiheita.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan tulevaisuuskonferenssi COM(2022) 404 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0404>).

⁽²⁾ Kestävä kehityksen tavoitteissa 12.3 kehoitetaan puolittamaan vuoteen 2030 mennessä maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä henkeä kohti jälleenmyyjä- ja kuluttajatasolla sekä vähentämään ruokahävikkiä tuotantoketjussa.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY muuttamisesta COM(2023) 420 final (https://environment.ec.europa.eu/system/files/2023-07/Proposal%20for%20a%20DIRECTIVE%20OF%20THE%20EUROPEAN%20PARLIAMENT%20AND%20OF%20THE%20COUNCIL%20amending%20Directive%20200898EC%20on%20waste%20COM_2023_420.pdf).

European Citizens Panel
food waste
Have Your Say

2. Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevä eurooppalainen kansalaispaneeli lyhyesti

2.1 SATUNNAISVALINTA JA PANEELIN DEMOGRAFINEN KOOSTUMUS

Kansalaispaneelin osallistujat valittiin satunnaisvalinnalla, koska se on oikeudenmukainen, yhdenmukainen ja luotettava tapa valita osallistujat tällaisiin osallistaviin prosesseihin. Asianmukaisesti sovellettuna satunnaisvalinnalla voidaan lisätä monimuotoisuutta ja parantaa edustavuutta. Yhteydenotot mahdollisiin osallistujiin hoiti Kantar Public 27 kansallisen valintatoimiston tuella. Useimmissa maissa mahdollisia osallistujia lähestyttiin puhelimitse (CATI) käyttäen satunnaista numerovalintaa. Osassa maista mahdollisia osallistujia sen sijaan lähestyttiin kasvokkain (tietokoneavusteinen henkilökohtainen haastattelu) tai soveltaen satunnaisvalintaa todennäköisyyspohjaisesta verkkopaneelistä (vain Luxemburgissa). Keskimääräinen hyväksymisaste vaihteli maasta toiseen, mutta keskimäärin se oli 4,5 prosenttia.

Taulukosta 1 käyvät ilmi kansalaispaneelin tavoitellut osallistujamäärät eri jäsenvaltioista (maakiintiöt) sekä osallistujien todellinen lukumäärä ja eri maiden osallistujien osuudet kussakin istunnossa. Tavoitteena oli, että kunkin EU:n jäsenvaltion edustajien määrä on suhteessa kyseisen maan väestömäärään, kuitenkin tasapainotettuna siten, että kustakin jäsenvaltiosta paneeliin osallistuu vähintään kaksi henkilöä ⁽⁴⁾. Toisin sanoen väkiluvultaan suurista maista tavoiteltiin suurta osallistujamäärää (esimerkiksi Saksan tavoiteltu osallistujamäärä oli 19 henkilöä), kun taas esimerkiksi Maltasta ja Luxemburgista paneeliin kutsuttiin kummastakin kaksi osallistujaa. Yleisesti ottaen osallistumisaste oli hyvä ja osallistujamäärät vastasivat suurin piirtein tavoiteltuja määriä. EU:n 27 jäsenvaltiosta 23:n osalta saavutettiin tavoiteltu osallistujamäärä. Kaiken kaikkiaan tavoitelluista 150 osallistujasta 148 osallistui vähintään yhteen istuntoon.

⁽⁴⁾ Maakohtaiset kiintiöt määritettiin soveltamalla alenevan suhteellisuuden periaatetta, jota käytetään myös laskettaessa jäsenvaltioiden paikkamäärät Euroopan parlamentissa.

Taulukko 1: Paneelin demografinen koostumus

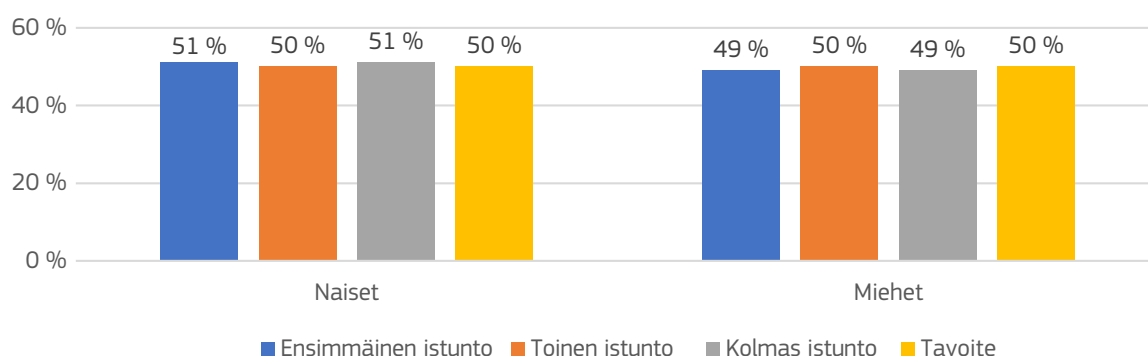
MAA	TAVOITELTU OSALLISTUJAMÄÄRÄ	TOTEUTUNUT OSALLISTUJAMÄÄRÄ		
		Ensimmäinen istunto	Toinen istunto	Kolmas istunto
Itävalta	5	4	5	4
Belgia	4	4	4	4
Bulgaria	5	5	5	5
Kroatia	3	3	3	3
Kypros	19	17	18	16
Tšekki	2	2	2	2
Tanska	3	3	3	3
Viro	5	5	5	5
Suomi	12	12	13	13
Ranska	15	16	16	16
Saksa	2	2	2	2
Kreikka	15	13	13	12
Unkari	2	2	2	2
Irlanti	2	2	2	2
Italia	2	2	2	2
Latvia	2	2	2	2
Liettua	5	2	2	2
Luxemburg	2	2	2	2
Malta	6	6	6	6
Alankomaat	4	4	4	4
Puola	10	10	12	11
Portugali	5	5	5	5
Romania	7	7	7	7
Slovakia	2	2	2	2
Slovenia	3	3	3	3
Espanja	3	3	3	3
Ruotsi	5	4	4	4
YHTEENSÄ	150	142	147	142

Jotta varmistettiin, että paneeli kuvastaisi EU:n väestön monimuotoisuutta mahdollisimman hyvin, tavoitellut osallistujakiintiöt määriteltiin jäljempänä olevassa taulukossa esitettyjen sosiodemografisten ominaisuuksien mukaisesti (osallistujien toteutuneet osuudet on laskettu suhteessa niihin 148 kansalaiseen,

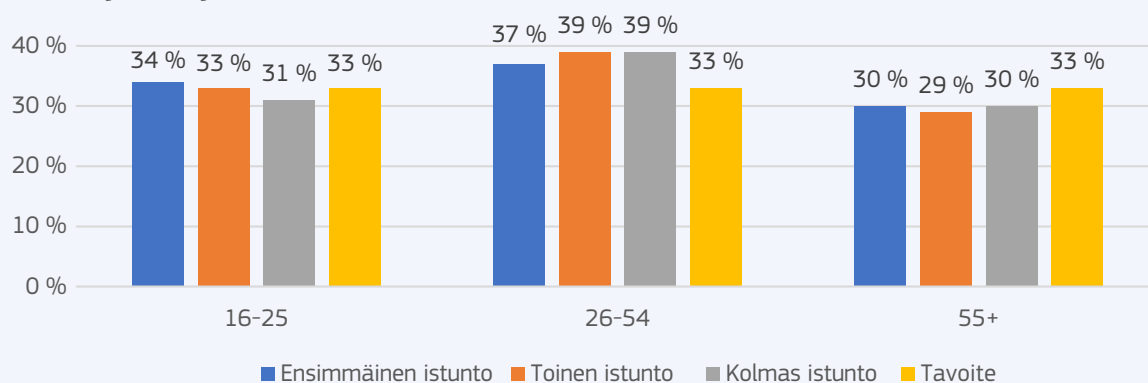
jotka osallistuivat vähintään yhteen istunnoista). Ainoan poikkeuksen muodosti nuorten yliedustettu osuus, sillä kolmasosa paneelin osallistujista päätettiin valita 16–25-vuotiaiden ryhmästä, vaikka tämänikäisten osuus Euroopan väestöstä on alle 33 prosenttia ⁽⁵⁾.

Kaavio 1: Osallistujien jakautuminen sukupuolen, iän, asuinpaikan ja koulutustason mukaan

Istuntojen sukupuolijakauma

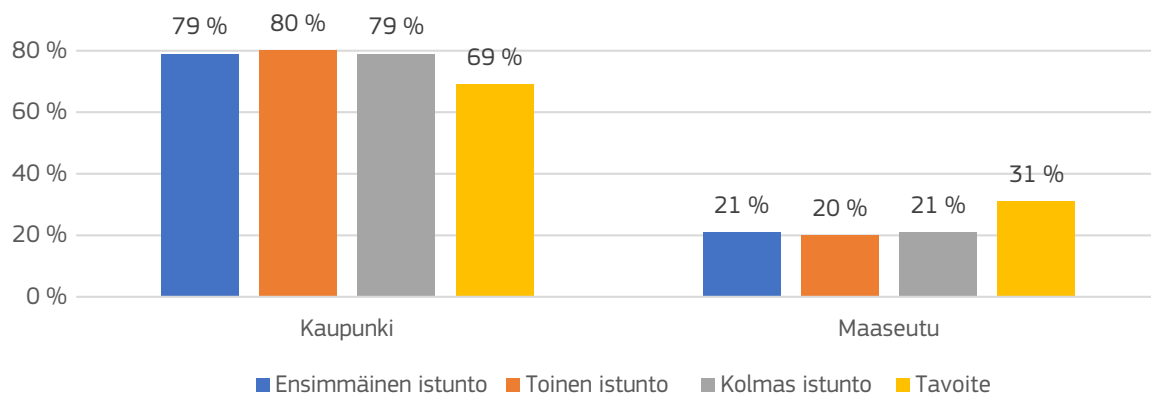

Istuntojen ikäjakauma

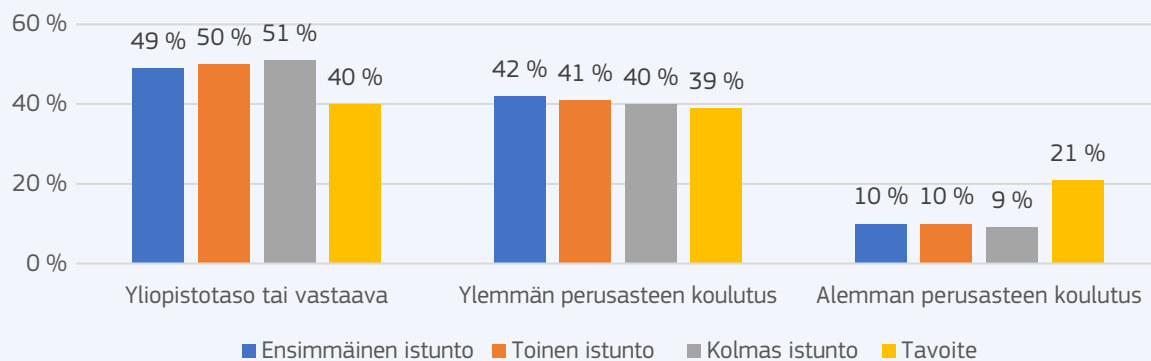

⁽⁵⁾ Eurostatin mukaan tähän ikäryhmään kuuluvien osuus EU:n väestöstä on 10,6 prosenttia (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TPS00010/default/table?lang=en&category=demo.demo_ind).

Osallistujien asuinympäristö

Osallistujien koulutusaste

2.2 OHJAUSKOMITEA

Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevän eurooppalaisen kansalaispaneelin suunnittelusta, järjestämisestä ja johtamisesta vastasi ohjauskomitea. Ohjauskomitea kokoontui kerran viikossa päättämään käytännön järjestämiseen liittyvistä ja muista kysymyksistä, jotka koskivat muun muassa menetelmiä, logistiikkaa ja talousarviota. Komitea koostui Euroopan komission ja toimeksisaajien edustajista. Euroopan komissiosta ohjauskomitean työhön osallistui kaksi pääosastoa: terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto (DG SANTE) sekä viestinnän pääosasto (DG COMM). Näistä terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto vastaa elintarvikejätteeseen liittyvistä aloitteista, ja sen vastuulla oli muun muassa valmistella lainsäädäntöehdotus, jossa jäsenvaltioille asetetaan elintarvikejätteen vähentämistavoitteet. Viestinnän pääosasto puolestaan vastaa kansalaisten osallistamisen uudesta vaiheesta, erityisesti eurooppalaisten kansalaispaneelin menetelmistä ja organisoinnista.

Toimeksisaajat suunnittelivat ja toteuttivat tämän uuden sukupolven eurooppalaisen kansalaispaneelin yhteistyössä keskenään. Yhteydenotosta kansalaisiin vastasi Kantar Public. VO Europe ja MCI vastasivat osallistujien avustamisesta ja viestinnästä heidän kanssaan sekä kaikista kolmen istunnon järjestelyihin

liittyvistä näkökohdista. Lisäksi prosessissa oli mukana kansainvälinen pohdintaryhmä, joka kokosi yhteen asiantuntijoita suunnittelemaan ja tukemaan pohdintaprosessia. Pohdintaryhmän jäsenet olivat ifok (Saksa), Missions Publiques (Ranska), Danish Board of Technology (Tanska) ja deliberativa (Espanja). Pohdintaryhmään osallistuneet kumppanit suunnittelivat yhdessä viestinnän pääosaston kanssa osallistumisprosessin pääpiirteissään sekä menetelmän kutakin istuntoa varten hyödyntäen yhteistä taitotietoaan. Ryhmän tehtävänä oli laatia yhdessä terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston sekä viestinnän pääosaston kanssa prosessin kuvaus, jossa määritettiin paneelin tehtävänanto, sekä perustaa neuvoa-antava osaamiskomitea. Lisäksi pohdintaryhmä etsi terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston sekä viestinnän tuella puhujia, jotka auttoivat osallistujia ymmärtämään ongelman koko sen monimutkaisuudessa ja vastasivat heidän kysymyksiinsä kolmen istunnon aikana. Puhujat saivat pohdintaryhmältä tehtäväänsä tarvittavat taustatiedot. Pohdintaryhmä myös koordinoi viestintää osallistujien kanssa sekä paikan päällä toiminutta tukitiimiä, toimi pääasiallisena moderoijana, tuki ryhmätyöskentelyä ja valvoi tulosten raportointia.

2.3 OSAAMISKOMITEA

Pohdintaprosessiin osallistui myös osaamiskomitea, joka koostui elintarvikejätteen ehkäisemisen parissa toimivista asiantuntijoista. Osaamiskomitea lisäsi pohdintaprosessin luotettavuutta, sillä se huolehti siitä, että osallistujille annetut tiedot olivat laadukkaita, objektiivisia, monipuolisia ja ymmärrettäviä. Osaamiskomitean tehtävänä oli tuottaa ja tarjota tietoa ja asiantuntemusta tasapuolisten osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi kaikille osallistujille ja osallistujien välisen keskustelun tukemiseksi. Tätä varten muun muassa laadittiin tietopaketti, joka jaettiin osallistujille ennen ensimmäistä istuntoa. Tiedot aiheen poliittisesta taustasta laadittiin tiiviissä yhteistyössä ohjauskomitean kanssa.

Osaamiskomitea myös auttoi pohdintaryhmää tunnistamaan ns. heikkoja signaaleja (esimerkiksi keskustelun puuttuminen) ja osallistujien keskustelujen sokeita kohtia (esimerkiksi ideoiden ja olemassa olevien EU:n aloitteiden väliset mahdolliset päällekkäisyydet ja/tai osa-alueet, joilla ehdotettuja toimia näyttö ei välttämättä tue). Lisäksi osaamiskomitean jäsenet suorittivat faktantarkistusta ja vastasivat osallistujien kysymyksiin istuntojen aikana ja niiden jälkeen. Tässä heillä oli tukena tietämyksen ja tiedon hankkimisesta vastaava tiimi (KIC-tiimi), johon kuului myös muita komission asiantuntijoita. Osaamiskomitean jäsenet myös tukivat pohdintaryhmää tämän ryhmitellessä osallistujien

tuotoksia laajempiin toimenpideluokkiin hyödyntäen tässä yhteydessä elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen liittyvää tietämystään ja kokemustaan.

Osaamiskomitea koostui viidestä jäsenestä, jotka ohjauskomitea valitsi seuraavin perustein: asiantuntemus useilta eri osaamisaloilta, sekä sidosryhmien että kollegoiden keskuudessa laajasti tunnustettu taitotieto ja kokemus alalta, kyky ymmärtää ja hyväksyä erilaisia näkemyksiä aiheesta ja viestiä niistä (mahdolliset kompromissit mukaan lukien) sekä jäsenten moninaisuus sukupuolten, kansalaisuuksien ja kytkösten suhteen. Lisäksi osaamiskomiteaan osallistui terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston edustaja, jonka kautta saatiin tietoa EU:n politiikasta.

Osaamiskomitean jäsenet olivat

- Laura Fernández Celemín, European Food Information Council
- Betty Chang, European Food Information Council
- Anne-Laure Gassin, Euroopan komissio, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto
- Gyula Kasza, eläinlääketieteen yliopisto, Budapest
- Maiwenn L'Hoir, maatalousministeriö, Ranska
- Toine Timmermans, Wageningenin yliopisto ja tutkimuslaitos, Alankomaat.

2.4 TAUSTATietoa antava asiantuntijatiimi

Paneelia varten perustettiin erityinen asiantuntijatiimi (Knowledge and Information Centre, KIC), jonka tehtävänä oli vastata osallistujien paneelin työn aikana esittämiin kysymyksiin ja selvennyspyyntöihin. Asiantuntijatiimiin kuului komission viestinnän pääosaston, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston sekä muiden pääosastojen asiantuntijoita, joita pyydettiin vastaamaan omia politiikka-alojaan koskeviin kysymyksiin. Lisäksi mukana oli

osaamiskomitean jäseniä. Tiimi vastasi elintarvikejätteen vähentämistä käsitelleen kansalaispaneelin kolmen istunnon aikana kirjallisesti yli sataan osallistujien esittämään kysymykseen. Kolmannessa istunnossa asiantuntijatiimin jäsenet keskustelivat lyhyesti kaikkien 12 työryhmän kanssa selvittääkseen mahdollisia epäselväksi jääneitä kysymyksiä ennen kuin osallistajat laativat lopulliset suosituksensa.

2.5 PUHUJAT

Osaamiskomitean jäsenten lisäksi useita sidosryhmiä ja asiantuntijoita kutsuttiin esittämään erilaisia elintarvikejätteen vähentämiseen liittyviä kantoja ja kokemuksia sekä vastaamaan osallistujien kysymyksiin. Puhujat esittelivät esimerkkejä tehokkaista toimista elintarvikejätteen vähentämiseksi ja kuvailivat, mitä toimijoita näihin toimiin olisi saatava mukaan. He antoivat tietoa elintarvikejätteen vähentämistoimien vaikutuksista ympäristöön, talouteen ja yhteiskuntaan. Puhujat käsitelivät myös sitä, tarvitaanko muutoksen

aikaansaamiseksi useita toimijoita, ja keskustelivat varoimista mahdollisten kielteisten vaikutusten minimoimiseksi (elintarvikejätteen syntymisen ehkäiseminen ei esimerkiksi saisi vaarantaa elintarviketurvallisuutta). Osaamiskomitea varmisti, että osallistujille esitetyt tiedot olivat tasapainoisia, tietoa annettiin riittävästi ja se edusti asianmukaisesti EU:n päättäjien ja sidosryhmien tärkeimpiä kantoja. Istunnoissa kuultiin seuraavia puhujia:

Taulukko 2: Puhujat

ISTUNTO 1	
Tervetuliaissanat	Dubravka Šuica , demokratiasta ja väestökehityksestä vastaava Euroopan komission varapuheenjohtaja
	Stella Kyriakides , terveydestä ja elintarviketurvallisuudesta vastaava komissaari, Euroopan komissio
	Pia Ahrenkilde Hansen , Euroopan komission viestinnän pääosaston pääjohtaja
Euroopan komission asiantuntijat	Gaëtane Ricard-Nihoul , apulaisyksikönpäällikkö, kansalaiskeskustelut, Euroopan komission viestinnän pääosasto
	Anne-Laure Gassin , ryhmänjohtaja, Pellolta pöytään -strategia, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto, Euroopan komissio
Ulkopuoliset asiantuntijat ja alan toimijat	Toine Timmermans , Wageningenin yliopiston kestävien elintarvikeketjujen ohjelman johtaja
	Victor De Meester , ympäristökoordinaattori, Colruyt Group
	Betty Chang , tutkimusaluejohtaja, Euroopan ruokatietoneuvosto
	Thomas Candéal , kansainvälisen ruokajätekoalition projektipäällikkö
	Maïwenn L'Hoir , elintarvikejätteen ja puutteellisen elintarviketurvan torjunnan hankepäällikkö – kestävät elintarvikkeet, maatalous- ja elintarvikesuvereniteettiministeriö, Ranska
	Gyula Kasza , koordinaattori, Unkarin kansallinen elintarvikejätteen vähentämiseen keskittyvä Maradék Nélkül -hanke (Wasteless-hanke), Unkarin eläinlääketieteellisen yliopiston apulaisprofessori
	Bruno Menne , johtava poliittinen neuvonantaja, vastuualueena elintarviketurvallisuus, kuluttajatiedotus, eläinten ravinto ja rehu, COPA COGECAN laativakuutus
	Angela Frigo , Euroopan elintarvikepankkiliiton pääsihteeri
Huolenpitoa koskevat huomautukset	Richard Kühnel , johtaja, edustusto ja viestintä jäsenvaltioissa, Euroopan komission viestinnän pääosasto
ISTUNTO 2	
Tervetuliaissanat	Anne-Laure Gassin , tiiminvetäjä, Pellolta pöytään -strategiayksikkö, terveys- ja elintarviketurvallisuuden pääosasto, Euroopan komissio
Aihekokonaisuus 1: ”Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: Pellolta pöytään”	Toine Timmermans , Wageningenin yliopiston kestävien elintarvikeketjujen ohjelman johtaja
	Dorothee Briault , toimitusjohtaja, SOLAAL
	Francisca Feiteira , elintarvikepolitiikasta vastaava virkamies, Slow Food
	Fabien Santini , apulaisyksikönpäällikkö – maatalouselintarvikemarkkinoiden hallinnointi, maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto, Euroopan komissio
Aihekokonaisuus 2: ”Elintarviketeollisuutta koskevat aloitteet”	Ahmed Soliman , suunnittelujohtaja, Danone
	Meri Thizon , julkisten asioiden johtaja, HOTREC
	Fabrizio Fabbri , elintarvike- ja kestävyysasioista vastaava johtaja, Euro Coop
	Eduardo Montero Mansilla , elintarvikevirailija, La Federación de Consumidores y Usuarios CECU
Aihekokonaisuus 3: ”Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen”	Erica van Herpen , markkinointi- ja kuluttajakäyttäytymisen ryhmän apulaisprofessori, Wageningenin yliopisto
	Odile Le Bolloch , ympäristötutkija, ympäristönsuojeluvirasto, Irlanti
	João Toledo , maatalouselintarvikkeiden tuotanto-organisaation kansallinen asiantuntija, Portugalin maatalousministeriö

ISTUNTO 3	
Monialaiset aiheet	Toine Timmermans , Wageningenin yliopiston kestävien elintarvikeketjujen ohjelman johtaja
	Anja De Cunto , EUROCITIES-ryhmän johtaja
	Maïwenn L'Hoir , projektipäällikkö, elintarvikejätteen ja ruokaturvattomuuden torjunta – kestävät elintarvikkeet, Ranskan maatalous- ja elintarvikeomavaraisuusministeriö
Aihekokonaisuus 1: "Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: Pellolta pöytään"	Angela Frigo , pääsihteeri, Euroopan ruokapankkien keskusjärjestö
	Eva Sali , poliittinen neuvonantaja, elintarviketurvallisuus, Copa Cogeca
	Luc Lignon , elintarvikepolitiikan osaston johtaja, Montpellier'n kaupunki, Ranska
Aihekokonaisuus 2: "Elintarviketeollisuutta koskevat aloitteet"	ELS Bedert , johtaja, EuroCommercen tuotepolitiikka ja kestävyys
	Timothy John Hobley , apulaisprofessori, Tanskan teknillinen yliopisto, kansallinen elintarvikeinstituutti
	Minna Huttunen , neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö, Suomi
Aihekokonaisuus 3: "Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen"	Gyula Kasza , koordinaattori, Unkarin kansallinen elintarvikejätteen vähentämiseen keskittyvä Maradék Nélkül -hanke (Wasteless-hanke), Unkarin eläinlääketieteellisen yliopiston apulaisprofessori
	Camille Perrin , Euroopan kuluttajaliiton (BEUC) elintarvikepolitiikasta vastaava virkamies
	Marjolijn Schrijnen , johtava projektipäällikkö, Alankomaiden ravitsemuskeskus
Huolenpitoa koskevat huomautukset	Colin Scicluna , demokratiasta vastaavan varapuheenjohtajan kabinettipäällikkö ja Väestökehitys, Euroopan komissio
	Sandra Gallina , pääjohtaja, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto
	Pia Ahrenkilde Hansen , Euroopan komission viestinnän pääosaston pääjohtaja

2.6 PÄÄMODEROIJAT

Kahden päämoderoijan tehtävänä oli ohjata osallistujia kaikissa kolmessa istunnossa sekä ohjata keskusteluja yhteisistunnossa. Päämoderoijat kertoivat paneelin yleisestä tavoitteesta, yksittäisissä istunnoissa käytettävistä menetelmistä sekä järjestelyihin liittyvistä näkökohdista. Lisäksi he johtivat asiantuntijapuhujien välisiä keskusteluja sekä varmistivat, että tietoa jaettiin keskusteluissa oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti, välittivät kysymyksiä ja vastauksia asiantuntijoiden ja

osallistujien välillä sekä toimivat yhteyspisteenä muiden moderoijien ja osallistujien välillä sisältöä ja prosessia koskevissa kysymyksissä. Päämoderoijat myös kokosivat kaikki tulokset yhteen kunkin istunnon yhteydessä pidetyissä yhteisistunnoissa. Päämoderoijina toimivat

- Jacob Birkenhäger (*ifok*)
- Kathrine Collin Hagan (*Danish Board of Technology*).

2.7 VETÄJÄT

Osallistujat työskentelivät 12 työryhmässä, joista kutakin ohjasi ja avusti kaksi pohdintaryhmän jäsentä – yksi kokenut vetäjä ja yksi avustaja. Vetäjien tehtävänä oli johtaa työryhmissä käytäviä keskusteluja ja mahdollistaa sujuva työnkulku

- luomalla ystävällinen ja kunnioittava ilmapiiri, jotta kaikki osallistujat pystyivät osallistumaan keskusteluun tasapuolisesti

- varmistamalla, että kaikille osallistujille tiedotettiin yleisesti koko prosessista, ja ohjaamalla osallistujia ryhmätyöskentelyn aikana
- varmistamalla, että työryhmien istuntojen tavoitteet saavutetaan, eli avustamalla osallistujien välisten riitojen ja erimielisyyksien tunnistamisessa sekä edistämällä keskustelua ja yhteisymmärrystä osallistujien välillä

- pitämällä kirjaa käytetystä ajasta, laatimalla muistiinpanoja ja kokoamalla keskustelujen tulokset yhteen ryhmien kesken jaettavaan monikielisiin työasiakirjoihin
- välittämällä osallistujien työryhmissä esittämät pyynnöt tukitiimille tai asiantuntijoille esimerkiksi keräämällä esitetyt huomautukset tai kysymykset yhteen
- osallistumalla pohdintaryhmän kanssa pidettyyn jälkipuintiin.

Kokeneet ammattivetäjät olivat ifokin, Missions Publiquesin tai Danish Board of Technology -säätiön palveluksessa. Ammattivetäjien tukena työryhmissä käydyissä keskusteluissa toimi lisäksi avustajia, jotka olivat pääasiassa brysseliläisiä opiskelijoita ja harjoittelijoita. Kaikki vetäjät ja avustajat noudattivat yhteisiä ohjeita, jotka annettiin heille kutakin istuntoa varten laaditussa vetäjän oppaassa ja menettelyn käynnistämistä koskevassa asiakirjassa. Vetäjät ja avustajat osallistuivat ennen kutakin istuntoa kahteen kokoukseen, joissa heille annettiin tietoa ja koulutusta.

2.8 TARKKAILIJAT

Kansalaispaneelin työtä sai seurata rajoitettu määrä tarkkailijoita. Tavoitteena oli luoda avoimuutta ja antaa näkyvyyttä tälle innovatiiviselle demokraattiselle toimintamallille. Samalla haluttiin kuitenkin säilyttää turvallinen tila prosessiin osallistuneille, sillä se on välttämätön edellytys luotettavan keskusteluympäristön syntymiselle. Tarkkailijat saivat olla paikalla yhteisistunnoissa ja työryhmissä käydyissä keskusteluissa ja seurata niitä. Kussakin työryhmässä sai olla enintään kolme tarkkailijaa.

Mukana oli myös prosessin organisoimiseen osallistuneiden kumppaneiden ja toimielinten

lähettämiä sisäisiä tarkkailijoita (esimerkiksi viestinnän pääosaston, terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston tai muiden pääosastojen ja EU:n toimielinten henkilöstöä). Ulkoisiin tarkkailijoihin kuului tutkijoita (yliopistoista tai ajatushautomoista), kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja muita sidosryhmiä. Ulkopuoliset tarkkailijat voivat haastatella prosessiin osallistuneita kansalaisia näiden suostumuksella, kunhan haastatteluja käytettiin vain tutkimustarkoituksiin eivätkä ne häirinneet paneelin työskentelyä.

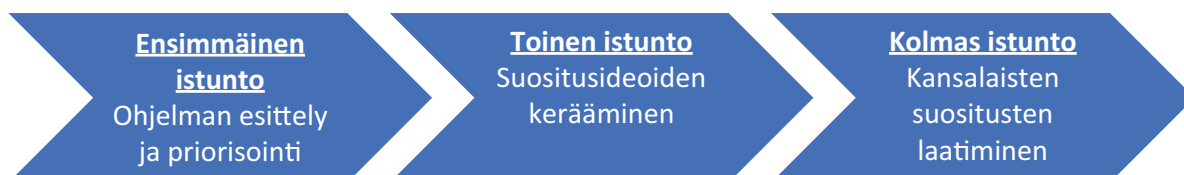
3. Menetelmäkehys ja yksittäiset istunnot

3.1 MENETELMÄKEHYS

Elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevä eurooppalainen kansalaispaneeli kokoontui kolme kertaa. Kullakin näistä kolmesta istunnosta oli omat tavoitteensa:

- Brysselissä pidetyssä ensimmäisessä istunnossa osallistujille esiteltiin käsiteltävä aihe ja he pääsivät tutustumaan toisiinsa, luomaan yhteishenkeä ja rakentamaan keskinäistä luottamusta. Heille esitettiin ensimmäiset asiantuntijalausunnat, minkä jälkeen heitä pyydettiin valitsemaan ja asettamaan tärkeysjärjestykseen ne toimintatavat, joita he pitivät lupaavina elintarvikejätettä koskevan ongelman ratkaisemisen kannalta.
- Toinen istunto järjestettiin verkossa, ja siinä haluttiin saada ongelmasta syvällisempi käsitys.
- Toisen istunnon päätavoitteena oli kannustaa osallistujia vaihtamaan ajatuksia ja näkökulmia, kartoittaa osa-alueita, joilla vallitsi yhteisymmärrys ja joilla oli erimielisyyttä, sekä hahmotella ensimmäisiä kolmeen erilliseen aihekokonaisuuteen liittyviä suositusideoita.
- Kolmas ja viimeinen istunto pidettiin Brysselissä. Kolmannen istunnon aikana kuultiin lisää asiantuntijalausuntoja, ja sen tavoitteena oli muokata suosituksia kahdessa ensimmäisessä istunnossa syntyneiden ideoiden ja oivallusten perusteella. Kolmannessa istunnossa varmistettiin, että kansalaispaneeli sai aikaan konkreettisia suosituksia, jotka olivat valmiita luovutettaviksi komissiolle ja jaettaviksi asiaankuuluville sidosryhmille.

Kaavio 2: Paneelin yleisen menettelyn eteneminen

Koko paneelin ajan annettiin runsaasti aikaa ryhmäytymiseen ja vuorovaikutukseen sekä yhteisistuntojen että ryhmätyöskentelyn yhteydessä. Istuntojen rakenne oli suunniteltu niin, että se kannusti osallistujia vuorovaikutukseen ja varmisti, että kaikki tulivat kuulluiksi. Koska kansalaispaneeli järjestettiin monikielisenä, osallistujat pystyivät tulkin avulla

kommunikoimaan joka hetki omalla äidinkielellään. Työryhmät muodostettiin siten, että ne olivat maantieteellisesti riittävän monimuotoisia: kussakin työryhmässä oli edustettuina sekä suurempia että pienempiä maita, ja niissä käytettiin enintään viittä eri kieltä. Vetäjät voivat johtaa keskustelua joko omalla äidinkielellään tai englanniksi.

3.2 ENSIMMÄISEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET

Ensimmäinen istunto pidettiin Brysselissä 16.–18. joulukuuta 2022. Sen tavoitteena oli tuottaa ideoita ja rakentaa osallistujien lupaavimpina pitämistä

lähestymistavoista teemoja tulevilla istunnoilla käytäviä keskusteluja varten.

Päivä 1 (perjantai 16. joulukuuta)

Kuva 3: Euroopan komission varapuheenjohtaja Dubravka Šuica toivottamassa osallistujat tervetulleiksi.

Ensimmäisenä päivänä päämoderoijat ja Euroopan komission edustajat, komission varapuheenjohtaja **Dubravka Šuica**, terveydestä ja elintarviketurvallisuudesta vastaava komission jäsen **Stella Kyriakides** ja pääjohtaja **Pia Ahrenkilde Hansen**, toivottivat osallistujat tervetulleiksi. He painottivat kansalaispaneelin merkitystä ja EU:n roolia elintarvikejätteen vähentämisessä. Päämoderoijat esittelivät osallistujille ensimmäisen istunnon ja samalla

myös seuraavien istuntojen ohjelman. Tutustumisleikkien jälkeen osallistujat vastasivat lyhyeen verkkokyselyyn, jonka avulla he perehtyivät elintarvikejättekysymykseen. Osallistujille annettiin lisäeväitä tuleviin keskusteluihin, kun Euroopan komission viestinnän pääosaston kansalaiskeskustelujen yksikön apulaisyksikönpäällikkö **Gaëtane Ricard-Nihoul** esitteli lyhyesti EU:n instituutiot sekä päätös- ja lainsäädäntöprosessin. Tämän jälkeen elintarvikejättekysymystä käsittelevä

tiiminvetäjä **Anne-Laure Gassin** (Euroopan komission terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston Pellolta pöytään -strategiayksikkö) esitteli aiheen eli elintarvikejäteongelman yksityiskohtaisesti. Koordinaattori **Gyula Kasza** Unkarin kansallisesta elintarvikejätteen vähentämistä koskevasta ohjelmasta sekä Wageningenin yliopiston kestävien elintarvikeketjujen ohjelman johtaja **Toine Timmermans** syvensivät aihetta lisää keskittymällä kysymyksiin "Mistä on kyse?" ja "Mitä voimme tehdä?". Lisäksi ryhmä

moninaisia julkisen ja yksityisen sektorin asiantuntijoita ja alan toimijoita (ruokaketjun eri vaiheista, tutkimusyhteisöstä ja kansalaisjärjestöistä) esitteli erilaisia näkökulmia elintarvikejätteen ehkäisyyn. Osallistujat esittivät verkkokyselyn kautta jatkuvasti kysymyksiä, joihin KIC-tiimin asiantuntijat vastasivat viikonlopun aikana. Paneelin ensimmäisessä istunnossa osallistujat esittivät yli 80 kysymystä, joista monet koskivat elintarvikejätteen sijaan laajemmin elintarvikejärjestelmien toimintaa.

Päivä 2 (lauantai 17. joulukuuta)

Toisena päivänä osallistujat jaettiin 12 rinnakkaiseen työryhmään, joissa he työskentelivät simultaanitulkkien avustamina ja kokeneiden vetäjien tuella. Jokaisen ryhmän keskustelujen sisältö koottiin monikieliseen taulukkoon, joka jaettiin kaikkien ryhmien kesken. Päivän ensimmäisessä osiossa keskusteltiin ryhmässä EU:n arvoista, elintarvikkeista ja elintarvikejätteestä yleisesti. Seuraavaksi keskusteluissa siirryttiin pohtimaan mahdollisia ratkaisuja ja ideoita elintarvikejätteen vähentämiseksi ja niiden tärkeysjärjestystä. Jokainen ryhmä valitsi viisi parasta ideaa ja lähestymistapaa elintarvikejätteen vähentämiseen. Tämän jälkeen osallistujia pyydettiin

yhdistämään muiden työryhmien ehdotukset omiin ideoihinsa, ja sen myötä työryhmien valitsemaa 60 parasta lähestymistapaa saatiin ryhmiteltyä teemoittain. Kukin ryhmä sai käsiteltäväkseen yhden tällaisen teeman, ja ryhmien tehtävänä oli nimetä teemat ja keskustella niistä. Ryhmät pohtivat myös muita ideoita teemojen täydentämiseksi, ja kukin ryhmä perusteli, miksi sen teema on tärkeä. Näin haluttiin sitouttaa osallistujat prosessiin ja antaa jokaiselle mahdollisuus kertoa mielipiteensä aiheista. Päivän päätteeksi lopulliset teemakokonaisuudet konekäännettiin kaikille EU:n kielille, jotta jokainen sai version omalla kielellään.

Päivä 3 (sunnuntai 18. joulukuuta)

Kuva 4: Osallistujat asettivat teemat tärkeysjärjestykseen ”avoimella foorumilla”.

Kolmantena päivänä osallistujat saivat yhteisistunnon aluksi teemakokonaisuudet omalla kielellään. Kunkin työryhmän esittelijä esitteli työryhmän käsittelemän kokonaisuuden ja sitä tukevat perustelut. Sen jälkeen osallistujia pyydettiin asettamaan teemakokonaisuudet tärkeysjärjestykseen ”avoimella foorumilla”. Kokonaisuuksia oli yhteensä kymmenen, ja kukin esiteltiin omassa julisteessaan. Jokainen osallistuja sai viisi pistettä kokonaisuuksien pisteyttämiseen oman harkintansa mukaisesti. Kahvitauon jälkeen oli

vuorossa kyselytilaisuus, jossa vastattiin vielä avoimiin kysymyksiin, viikonlopun aikana usein kysyttyihin kysymyksiin ja istunnon aikana esiin nousseisiin kysymyksiin. Tämän jälkeen esiteltiin teemakokonaisuuksien tärkeysjärjestys pisteytyksen perusteella sekä annettiin tietoa seuraavaa istuntoa varten. **Richard Kuehnel** Euroopan komission viestinnän pääosastosta esitti loppusanat ja kiitokset osallistujille.

Taulukko 3: Ensimmäisen istunnon virallinen ohjelma

Perjantai (16.12.)	YHTEISISTUNTO
14.00–14.15	Euroopan komission tervetuliaissanat (terveydestä ja elintarviketurvallisuudesta vastaava komission jäsen Stella Kyriakides ja pääjohtaja Pia Ahrenkilde Hansen sekä demokratiasta ja väestökehityksestä vastaavan varapuheenjohtajan Dubravka Šuican puhe).
14.15–15.30	Miksi tämä paneeli on kutsuttu koolle? Tutustutaan toisiimme, EU:n instituutioihin ja lainsäädäntöön sekä kansalaisten rooliin prosessissa.
15.30–16.00	<i>Kahvitauko</i>
16.00–18.00	Mistä on kyse? Johdanto elintarvikejätteeseen ja elintarvikkeiden arvoketjuun, moderoitu sidosryhmien paneelikeskustelu elintarvikejätteen vähentämistoimista, käytännön asioita.
Lauantai (17.12.)	TYÖRYHMÄT
9.00–10.30	Kuka olet ja mikä on sinulle tärkeää? Tutustutaan toisiimme, keskustellaan omista arvoistamme, pohditaan elintarvike(jäte)tottumuksiamme.
10.30–11.00	<i>Kahvitauko</i>
11.00–13.00	Miten voimme vähentää elintarvikejätettä ja mitkä ratkaisut vaikuttavat tärkeimmiltä? Keskustelua eri lähestymistavoista ja toimenpiteistä, ideointia, tärkeysjärjestyksen pohtimista.
13.15–14.15	<i>Lounastauko</i>
14.30–16.00	Mitkä muiden työryhmien ideoista muistuttavat omiamme? Oman ryhmän ideoiden yhdistäminen muiden ryhmien ideoihin (yhdistäminen ja ryhmittely).
16.00–16.30	<i>Kahvitauko</i>
16.30–18.00	Miten nimeämme samankaltaiset ideat ja miksi ne ovat tärkeitä elintarvikejätteen vähentämisessä? Teemakokonaisuuksien hahmottaminen ja nimeäminen (luokittelu).
Sunnuntai (18.12.)	YHTEISISTUNTO
9.00–10.45	Työryhmien tulokset. Teemakokonaisuuksien esittely, avoin foorumi, kokonaisuuksien pisteyttäminen.
10.45–11.15	<i>Kahvitauko</i>
11.15–13.00	Mitä opimme tänä viikonloppuna ja mitä tapahtuu seuraavaksi? Vastauksia keskeisiin kysymyksiin, tärkeimmiksi valittujen teemakokonaisuuksien esittely, tietoa toisesta istunnosta, palaute, viestinnän pääosaston edustajan Richard Kuehnelin loppusanat ja kiitokset.

10 TEEMAKOKONAISUUTTA

Pohdintaryhmä ryhmitteli työryhmien tulokset kymmeneksi teemakokonaisuudeksi, jotka nimettiin osallistujien ideoiden pohjalta. Teemakokonaisuudet asetettiin "avoimen foorumin" avulla tärkeysjärjestykseen seuraavasti:

1. Paikallisten viljelijöiden ja pientuottajien rooli elintarvikejätteen vähentämisessä.
2. Valistus ja tiedotus.
3. Syö, älä jätä: elintarvikejätteen vähentämiskampanja.
4. Jaa, älä haaskaa! / Jakamalla säästät / Edistetään oikeudenmukaista ruoanjakelua ja vähennetään elintarvikejätettä yhteisvastuullisesti.
5. Merkinnot: jaetaan tietoa – vähennetään jätettä.
6. Ateriakoot ja tähteiden hyödyntäminen.
7. Ruokakaupoille ja jakeluketuille suunnatut aloitteet, joiden avulla raportoidaan elintarvikejätteestä ja vähennetään sitä.
8. Elintarvikejätteestä annettavan tiedon laatu ja määrä koko arvoketjussa.
9. Edistetään yritysten tuottaman elintarvikejätteen vähentämistä.
10. Kaikkien osallisten kyky vaikuttaa EU:n elintarvikepolitiikkaan.

3.3 TOISEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET

Paneelin toinen istunto pidettiin verkossa 20.–22. tammikuuta 2023. Istunnon tavoitteena oli, että osallistujat kehittävät ensimmäisessä istunnossa hahmoteltujen toimintatapojen pohjalta ensimmäiset konkreettiset ideat perustaksi ruokahävikin vähentämiseen tähtääville kansalaisten suosituksille. Osallistujat käsitelivät 12 työryhmässä vertaisarviointiin perustuvassa iteratiivisessa prosessissa toistensa esittämiä ehdotuksia ja esittivät niiden pohjalta 24 ideaa elintarvikejätteen vähentämiseksi. Paneeli käytti näitä ideoita perustana laatiessaan lopulliset suosituksensa kolmannessa eli viimeisessä istunnossaan.

Istunnon aikana tehtävän työn jäsentämiseksi osaamiskomitea ryhmitteli ensimmäisessä istunnossa kerätyt toimintatavat kolmeksi aihekokonaisuudeksi (ks. myös kuva jäljempänä):

- Aihekokonaisuus I: ”Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: pellolta pöytään”
- Aihekokonaisuus II: ”Elintarviketeollisuutta koskevat aloitteet”
- Aihekokonaisuus III: ”Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen”

Päivä 1 (perjantai 20.1.)

Ensimmäisenä päivänä moderoijat toivottivat osallistujat tervetulleiksi ja kannustivat heitä kertomaan omasta suhtautumisestaan elintarvikejätteeseen ja siihen liittyvästä käyttäytymisestään ensimmäisen istunnon jälkeen (interaktiivisten kyselyjen avulla). Tämä jälkeen moderoijat kävivät lyhyesti läpi toisen istunnon ohjelman ja antoivat sitten puheenvuoron asiantuntijoille, jotka esittelivät yleisesti EU:n ja jäsenvaltioiden toimia elintarvikejätteen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. **Anne-Laure Gassin** (terveyden ja

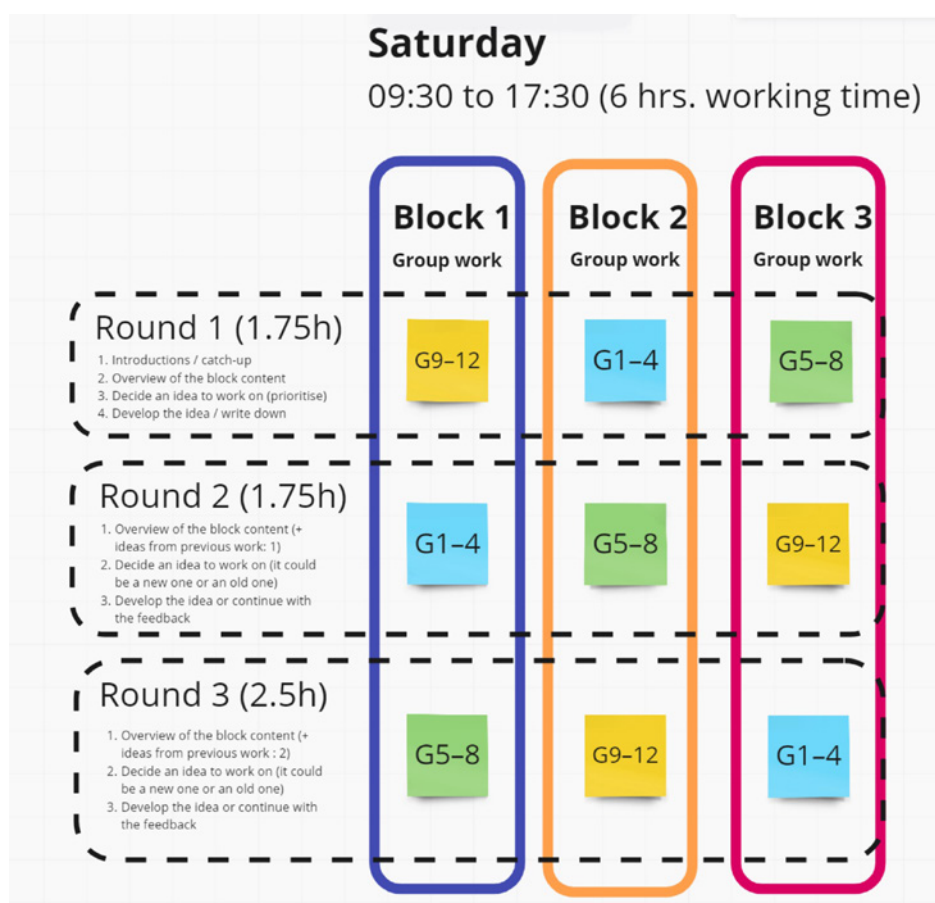
elintarviketurvallisuuden pääosasto) antoi ensin osallistujille tilannekatsauksen EU:n elintarvikejätettä koskevasta toimintasuunnitelmasta. Seuraavaksi **Toine Timmermans** esitteli kansallisia lähestymistapoja elintarvikejätteen ehkäisemiseen ja toi esiin julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien merkityksen. Sen jälkeen useat asiantuntijat ja alan toimijat esittivät yksityiskohtaisempia näkemyksiä kolmessa (yksi kustakin aihekokonaisuudesta) moderoidussa paneelikeskustelussa.

Päivä 2 (lauantai 21.1.)

Toisena päivänä osallistujat työskentelivät 12 rinnakkaisessa työryhmässä simultaanitulkkien avustuksella tukenaan kokeneet vetäjät. Päivän ensimmäisessä osiossa kutakin aihekokonaisuutta käsitteli neljä työryhmää, joita pyydettiin muotoilemaan idea niille annetun aihekokonaisuuden sisällön pohjalta. Vetäjät kirjasivat ideat monikielisiin taulukoihin, jotka jaettiin myös muille ryhmille. Toisella työskentelykierroksella ryhmille annettiin toinen aihekokonaisuus. Niitä pyydettiin antamaan palautetta toisen ryhmän laatimasta ideasta sekä esittämään

omia ideoitaan kyseiseen kokonaisuuteen liittyvistä aiheista. Päivän kolmannella työskentelykierroksella ryhmät siirtyivät viimeisen aihekokonaisuuden pariin ja niille annettiin vielä kaksi aiemmin laadittua ideaa kommentoitavaksi. Lisäksi ryhmät voivat valita, laativatko ne yhden uuden idean vai antavatko ne palautetta toisella kierroksella laadituista ideoista. Osallistujat pystyivät esittämään koko päivän ajan kysymyksiä, joihin KIC-tiimin asiantuntijat vastasivat viikonlopun aikana.

Kaavio 6: Toisena päivänä 12 työryhmää käsitteli kaikkia kolmea aihekokonaisuutta (kaavio saatavilla vain englanniksi)

Päivä 3 (sunnuntai 22.1.)

Kolmantena päivänä osallistujat kokoontuivat jälleen työryhmiinsä neljättä eli viimeistä ryhmäkeskustelukierrosta varten. Kukin työryhmä syvenyi 2-3:een samaan aihekokonaisuuteen liittyvään ideaan ja muokkasi niitä muiden ryhmien antaman palautteen perusteella. Sitten ryhmiä pyydettiin muotoilemaan työstämiensä ideoiden lopulliset versiot. Tämän jälkeen kukin työryhmä nimesi yhden jäsenistään esittelemään ryhmän lopulliset

ideat suosituksiksi verkossa pidetyssä yhteisistunnossa ja vastaamaan moderojien esittämiin lisäkysymyksiin. Lopuksi päämoderijat pyysivät osallistujilta palautetta paneelin toisesta istunnosta ja loivat katsauksen kolmanteen istuntoon.

Työryhmien lopputuloksena laadittiin 24 erilaista ideaa, jotka muokattaisiin lopullisiksi suosituksiksi paneelin kolmannessa eli viimeisessä istunnossa.

Taulukko 4: Toisen istunnon ohjelma

Perjantai (20.1.)	YHTEISISTUNTO		
14.30–15.00	Tervetuliaissanat ja ohjelman esittely		
15.00–15.30	Aiheen yleisesittelyt		
15.30–15.40	Tauko		
15.40–16.35	Moderoitu paneelikeskustelu aihekokonaisuudesta I: ”Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: pellolta pöytään”		
16.35–16.45	Tauko		
16.45–17.40	Moderoitu paneelikeskustelu aihekokonaisuudesta II: ”Elintarviketeollisuutta koskevat aloitteet”		
17.40–17.50	Tauko		
17.50–18.45	Moderoitu paneelikeskustelu aihekokonaisuudesta III: ”Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen”		
18.45–19.00	Yleiskatsaus seuraavien päivien ohjelmaan		
Lauantai (21.1.)	TYÖRYHMÄT		
9.30–11.15	Kierros 1: Ideoiden kehittäminen suosituksia varten		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus II	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus III	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus I
11.15–11.30	Tauko		
11.30–13.15	Kierros 2: Palaute ideoista ja ideoiden kehittäminen suosituksia varten		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus I	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus II	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus III
13.15–14.45	Lounastauko		
14.45–16.00	Kierros 3, osa 1: Palaute ideoista ja ideoiden kehittäminen suosituksia varten		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus III	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus I	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus II
16.00–16.15	Tauko		
16.15–17.30	Kierros 3, osa 2: Palaute ideoista ja ideoiden kehittäminen suosituksia varten		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus III	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus I	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus II
Sunnuntai (22.1.)	ERI KOKOONPANOJA		
9.30–11.30	Työryhmät Kierros 4: Suositusideoiden lopullinen muotoilu		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus II	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus III	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus I
11.30–12.00	Tauko		
12.00–14.00	Yhteisistunto Ideoiden esittely ja katsaus kolmanteen istuntoon		

3.4 KOLMANNEN ISTUNNON MENETTELY JA TUOTOKSET

Kolmannessa istunnossa 10.–12. helmikuuta 2023 osallistujat viimeistelivät suosituksensa. He kokoontuivat Brysselissä järjestettyyn istuntoon ja keskustelivat työryhmissä eri alojen asiantuntijoiden antamasta palautteesta ja näiden esittämistä

ajatuksista ennen suositusten viimeistelyä 12 työryhmässä. Lopullisessa äänestyksessä kukin osallistuja ilmaisi olevansa joko samaa tai eri mieltä kustakin suosituksesta.

Päivä 1 (perjantai 10.2.)

Kuva 7: Osallistujia keskustelemassa yhteisistunnossa.

Viimeisen istunnon ensimmäisen päivän tavoitteena oli kerätä palautetta toisessa istunnossa laadituista suositusideoista ja keskustella siitä. Yhteisistunnossa eri alojen asiantuntijapuhujat (ks. luettelo luvussa 2.5) esittivät yleisiä huomioita ja näkemyksiään osallistujien ehdottamista ideoista. He toivat omasta näkökulmastaan esiin, mitä puutteita tai parantamismahdollisuuksia esitettyihin ideoihin liittyy, kun tarkastellaan niiden vaikutusta elintarvikejätteen

ehkäisemiseen. Tämän jälkeen osallistujilla oli mahdollisuus keskustella asiantuntijoiden kanssa siitä, miten ideoita voitaisiin kehittää edelleen. Nämä keskustelut käytiin kolmessa rinnakkaisessa yhteisistunnossa, joissa kussakin käsiteltiin tiettyä aihekokonaisuutta. Kaikki neljä työryhmää, joissa oli enintään 50 jäsentä, tapasivat kolme asiantuntijaa (ks. luettelo luvussa 2.5) ja vaihtoivat näkemyksiä siitä, miten esitettyjä ideoita voitaisiin kehittää edelleen.

Päivä 2 (lauantai 11.2.)

Alkuperäisten ideoiden, yhteisistuntojen aikana saadun palautteen ja seuranneiden keskustelujen perusteella osallistujat palasivat 12 työryhmään laatimaan, kehittämään ja viimeistelemään suosituksiaan. Tämän prosessin aikana he yksilöivät keskeisiä kysymyksiä ja mahdollisia puuttuvia tietoja, jotka haittasivat kattavien mutta samaan aikaan

täsmällisten suositusten laatimista. Useat asiantuntijat ja KIC-tiimin jäsenet osallistuivat lyhyesti keskusteluihin ja vastasivat näihin kysymyksiin estääkseen mahdolliset umpikujat, ennen kuin osallistujat viimeistelivät suosituksensa. Yhteisymmärryksen löytämistä tukivat kokeneet vetäjät.

Päivä 3 (sunnuntai 12.2.)

Kuva 8: Osallistujat äänestivät äänestyslipuilla kaikista suosituksista.

Viimeisessä yhteisistunnossa 12 työryhmän esittelijät esittelivät oman ryhmänsä suositukset koko paneelille. Kun kaikki suositukset oli esitelty aihekokonaisuuksittain, osallistujia pyydettiin äänestämään "puolesta" tai "vastaan" luottamuksellisessa äänestyksessä, jossa käytettiin äänestyslippuja. Osallistujien oli myös sallittua jättää äänestämättä. Äänestyksen avulla haluttiin selvittää, missä määrin suosituksista vallitsi yksimielisyys koko paneelin keskuudessa ja kuinka

moni kannatti suosituksia (yksityiskohtaiset äänestystulokset esitetään jäljempänä olevassa taulukossa). Paneelin päätteeksi **Colin Scicluna** (demokratiasta ja väestökehityksestä vastaavan Euroopan komission varapuheenjohtajan kabinettipäällikkö), **Sandra Gallina** (terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosaston pääjohtaja) ja **Pia Ahrenkilde Hansen** (viestinnän pääosaston pääjohtaja) esittivät kiitokset osallistujille.

Taulukko 5: Kolmannen istunnon ohjelma

Perjantai (10.2.)	YHTEISISTUNTO		
14.00–14.30	Tervetuliaissanat ja ohjelman esittely		
14.30–15.30	Monialaisia aiheita koskevat kannanotot ja suositusten tavoite		
15.30–16.00	<i>Kahvitauko</i>		
16.00–18.00	Kolme yhteisistuntoa eri aihekokonaisuuksista		
	Työryhmät 1–4: Aihekokonaisuus II "Elintarviketeollisuutta koskevat aloitteet"	Työryhmät 5–8: Aihekokonaisuus III "Kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen"	Työryhmät 9–12: Aihekokonaisuus I "Yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: pellolta pöytään"
Lauantai (11.2.)	TYÖRYHMÄT		
9.00–10.30	Idean 1 käsittely ja suosituksen 1 luonnostelu		
10.30–11.00	<i>Kahvitauko</i>		
11.00–12.30	Idean 2 käsittely ja suosituksen 2 luonnostelu		
12.30–14.00	<i>Lounastauko</i>		
14.00–15.30	Asiantuntijoiden kommentit suositusluonnoksista 1 ja 2		
15.30–16.00	<i>Kahvitauko</i>		
16.00–17.30	Suosituksien 1 ja 2 viimeistely		
Sunnuntai (12.2.)	YHTEISISTUNTO		
9.00–9.15	Alkusanat		
9.15–9.50	Aihekokonaisuutta 1 koskevien suositusten esittely ja äänestys		
9.50–10.25	Aihekokonaisuutta 2 koskevien suositusten esittely ja äänestys		
10.25–11.00	Aihekokonaisuutta 3 koskevien suositusten esittely ja äänestys		
11.00–11.30	<i>Kahvitauko</i>		
11.30–11.45	Ryhmäkuva		
11.45–12.15	Tulosten esittäminen		
12.15–12.45	Muodollinen osuus ja EU:n toimielinten viralliset puheet		
12.45–13.00	Päätössanat		

Istunnon tuloksena syntyi 23 suositusta, jotka saivat vaihtelevasti kannatusta viimeisenä päivänä järjestetyssä loppuäänestyksessä. Suositukset luetellaan seuraavassa taulukossa siinä järjestyksessä,

jossa ne esitettiin yhteisistunnossa. Suositukset esitetään kokonaisuudessaan otsikoineen, teksteineen, perusteluineen ja lisätietoineen liitteessä A1.

Taulukko 6: Suositukset

Nro	SUOSITUKSEN OTSIKKO	Puolesta	Vastaan	Pidättäytyi äänestämästä
1	Mitä lähempänä viljelijä, sen tyytyväisempi kuluttaja: vähemmän jätettä, enemmän kestävyyttä	120	15	5
2	Kodin maut: julkinen ja yksityinen tuki paikalliselle maataloudelle elintarvikejätteen vähentämiseksi	119	9	12
3	Jaa, älä haaskaa!	93	31	16
4	Tietojen ja parhaiden käytäntöjen jakaminen kaikkialla Euroopassa	97	27	16
5	Tietojen kerääminen koko elintarvikeketjussa	101	28	11
6	Kansalaisten äänellä on merkitystä: kansalaisten osallistuminen Euroopan elintarvikepolitiikkaan	91	37	12
7	Juuri poimittu: kausielintarvikkeiden arvo	103	26	11
8	EU:n laajuinen elintarviketietojen vaihtoverkosto	84	41	14
9	Suunnitellut ostot ja suunniteltu jakelu	85	38	16
10	Ravintolat tukevat "nauti tuhlaamatta" -ajatusta	113	17	9
11	Kaikella jätteellä on painonsa	73	48	18
12	Pakollinen raportointijärjestelmä avoimuutta varten yhdistettynä seuraamuksiin ja palkintoihin	68	56	15
13	Myyttä jääneiden elintarvikkeiden hävittämistä koskeva EU:n laajuinen lainsäädäntö – vertaisoppimiseen perustuva lähestymistapa kaikissa jäsenvaltioissa	109	20	10
14	Elintarvikejätettä koskeva avoimuus näkyvyyttä ja toimintaa varten	102	22	15
15	Pakkauksia ja pakkausten käyttöä koskevat innovaatiot tarpeen mukaan	116	18	5
16	Elintarvikejätteen määritelmän laajentaminen korjaamatta jätettyjen elintarvikkeiden säästämiseksi	110	19	10
17	Etusijalle aikuisten kannustaminen ryhtymään toimiin ruokahävikin torjumiseksi	113	20	6
18	Ravitsemustietoisuutta ja kestäviä elintarvikkeita ensimmäisen ja toisen asteen oppilaitoksissa	123	9	7
19	Edistetään ja tuetaan elintarvikkeiden jakamissovelluksia ja -alustoja, jotka yhdistävät kuluttajat toisiinsa	97	25	17
20	Säästä ruokaa, säästä rahaa: ruokahävikin vastainen eurooppalainen kampanja yhteistyössä elintarvikkeiden vähittäismyyjien kanssa neljänä viikonloppuna vuodessa	98	31	10
21	"Loppu ruokahävikille": ruokahävikkiä käsittelevä teemaviikko kouluissa	116	16	7
22	Annetaan kuluttajille keskeisiä tietoja, jotta he voivat tarkastella itsenäisesti vaikutustaan elintarvikejätteen määrään ja ymmärtää, miten tuote jalostetaan, säilytetään ja käytetään uudelleen ennen viimeistä käyttöpäivämäärää ja sen jälkeen (”viimeinen käyttöpäivä” on päivä, jonka jälkeen tuotteen käyttö ei ole turvallista eikä sitä pitäisi käyttää; ”parasta ennen” tarkoittaa päivää, johon asti tuotteen laatu on parhaimmillaan)	108	26	5
23	Lähellä viimeistä käyttöpäivää myytävien vähittäiskauppatuotteiden kuluttajamarkkinointiin sovellettavien käytäntöjen standardointi	109	18	12

Osallistujat jakoivat kokemuksiaan eurooppalaisesta kansalaispaneelistä täyttämällä palautekyselyn. Vain neljä prosenttia osallistujista oli aiemmin ollut mukana osallistavassa menettelyssä. Osallistujien mielestä paneeli oli menestys. Vastaajista yhteensä 83 prosenttia oli sitä mieltä, että paneeli edusti koko yhteiskuntaa joko "erittäin hyvin" (34 % oli tätä mieltä) tai "melko hyvin" (49 %). Muutamat osallistujat kuitenkin huomauttivat, että jotkin heikommassa

asemassa olevat ryhmät eivät olleet paneelissa edustettuina. Kysyttäessä osallistujien kokonaisarviota kansalaispaneelistä 97 prosenttia kertoi olevansa joko "erittäin tyytyväisiä" (66 %) tai "melko tyytyväisiä" (31 %) paneeliin. Niin ikään suuri enemmistö osallistujista kertoi tietämyksensä elintarvikejätteestä lisääntyneen (96 %), mielipiteensä elintarvikejätteestä muuttuneen (77 %) ja näkemyksensä Euroopan unionista muuttuneen myönteisemmäksi (64 %).

Oli hienoa tehdä yhteistyötä eri puolilta EU:ta tulevien ihmisten kanssa ja huomata, että suuri enemmistö on kiinnostunut tästä asiasta ja pyrkii löytämään tapoja parantaa elintarvikejätetilannetta.

Lucie, 40, Tšekki

4. Seuraavat vaiheet

Kansalaisten esittämissä 23 suosituksessa ongelmaa lähestytään **laajasti koko järjestelmän näkökulmasta** ja elintarvikejätteen syntymistä pyritään ehkäisemään puuttamalla yleisemmin koko elintarvikejärjestelmien toimintaan. Kansalaisten suosituksissa elintarvikejätteen vähentäminen yhdistetään yleisemmin oikeudenmukaiseen, tasapuoliseen elintarvikeketjuun, jossa varmistetaan yhteisvastuullisuus (esimerkiksi huomion kiinnittäminen elintarvikeketjun toimijoiden väliseen valtasapainoon, puuttuminen epäoikeudenmukaisiin kauppakäytäntöihin, jotka voivat johtaa elintarvikejätteen syntymiseen, paikallisten tuottajien tukeminen). Elintarviketurvaan liittyviä kasvavia haasteita silmällä pitäen kansalaisten suosituksissa ehdotetaan mekanismeja, joilla helpotetaan elintarvikejätteen määritelmää siten, että se kattaa myös elintarvikkeet, jotka jätetään korjaamatta pelloilta, ja kannustaa sadon jälkikorjuuseen. Paneelin osallistajat painottivat alusta alkaen, että on tärkeää ottaa kaikki toimijat mukaan ja vahvistaa yhteistyötä koko elintarvikeketjussa. Tämä **kokonaisvaltainen lähestymistapa** näkyy myös seuraavissa kolmessa aiheessa, joita kansalaisten suosituksissa käsitellään: 1) yhteistyö elintarvikkeiden arvoketjussa: pelloilta pöytään, 2) elintarvikeyrityksiä koskevat aloitteet ja 3) kuluttajakäyttäytymisen muutoksen tukeminen.

Suosituksissa vahvistetaan, että tarvitaan **näyttöön perustuva lähestymistapa**, jolla ohjataan kaikki toimijat ehkäisemään tehokkaasti elintarvikejätettä. Seurannalla on tässä keskeinen merkitys. Suosituksissa todetaan myös, että EU:n on asetettava **yleinen tavoite** elintarvikejätteen vähentämiseksi ja jäsenvaltioiden on toteutettava toimia sen varmistamiseksi, että tavoite saavutetaan. Elintarvikkeita ja erityisesti elintarvikejätettä koskevalla **kasvatuksella on merkittävä rooli**, ja se saikin osallistujilta eniten kannatusta. Tämä on jäsenvaltioille selkeä viesti siitä, että elintarvikekasvatus on

sisällytettävä koulujen opetussuunnitelmiin, jotta ruoan arvo ymmärretään ja ruokaa aletaan arvostaa jo varhaisessa iässä.

Osassa suosituksista otetaan huomioon Euroopan komission **meneillään oleva työ**, jota se tekee jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa elintarvikejätteen torjumiseksi kaikkialla EU:ssa. Komissio esimerkiksi tekee jo nyt yhteistyötä asiaankuuluvien toimijoiden kanssa elintarvikejätteen ehkäisemiseen liittyvien parhaiden käytäntöjen jakamiseksi vuonna 2016 perustetun EU:n ruokahävikki- ja ruokajätefoorumin ⁽⁶⁾ kautta, ja se kannustaa elintarvikeyrityksiä tekemään omia sitoumuksia sidosryhmien vuonna 2021 hyväksymien vastuullista elintarvikeyritystoimintaa ja markkinointia koskevien EU:n käytäntöjen ⁽⁷⁾ myötä. Elintarvikejätteen vähentäminen kuluttajatasolla on tärkeä osa komission työtä. Ongelmaan on pureuduttu aihetta käsittelevillä hankkeilla (esimerkiksi eurooppalainen kuluttajien ruokahävikkifoorumi julkaisi parhaiden käytäntöjen kokoelman ⁽⁸⁾), joka sisältää ratkaisuja, välineitä ja suosituksia elintarvikejätteen vähentämiseksi kuluttajatasolla), tutkimuksen ja innovoinnin ⁽⁹⁾ avulla ja tukemalla sidosryhmiä toimien toteuttamisessa avustuksilla ⁽¹⁰⁾. Elintarvikkeiden lahjoittamista helpottavilla EU:n ohjeilla ⁽¹¹⁾ voidaan tukea yhdenmukaistettujen lähestymistapojen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, kuten EU:n kansalaiset ovat ehdottaneet.

Suosituksissa nousi myös esiin **asioita, jotka edellyttävät lisäharkintaa**. Eräs tällainen kysymys oli turvallisten ylijäämelintarvikkeiden tuhoamisen kieltäminen. Vaikka tämä periaate on jo otettu huomioon jätehierarkiassa (joka on vahvistettu EU:n jätelainsäädännössä ⁽¹²⁾), sitä voitaisiin tarkastella edelleen osana komission työtä kestävien elintarvikejärjestelmien luomiseksi. Näin varmistettaisiin, että suurempi osa tuotetuista elintarvikkeista käytetään ihmisten ravinnoksi. Lisäksi suosituksista **nousee esiin joitakin osa-alueita**,

⁽⁶⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/eu-actions-against-food-waste/eu-platform-food-losses-and-food-waste_fi

⁽⁷⁾ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_fi

⁽⁸⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133004>

⁽⁹⁾ Ks. esimerkiksi CHORIZO-hanke.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu-food-loss-waste-prevention-hub/new/show/4956

⁽¹¹⁾ Komission tiedonanto Euroopan unionin ohjeet elintarvikkeiden lahjoittamisesta (EUVL C 361, 25.10.2017, s. 1) (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2017.361.01.0001.01.ENG).

⁽¹²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/851, annettu 30 päivänä toukokuuta 2018, jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY muuttamisesta (EUVL L 150, 14.6.2018, s. 109) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/851/oj?locale=fi>).

joilla komissio, jäsenvaltiot ja muut toimijat voisivat tulevaisuudessa toteuttaa toimia. Tällaisia ovat esimerkiksi tarve tavoittaa kansalaiset paremmin ja lisätä heidän osallisuuttaan kaikkialla EU:ssa. Esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien perustama ruokahävikin ja ruokajätteen torjunnan kansainvälinen teemapäivä ⁽¹³⁾ ei ole kovinkaan tunnettu, jotkut osallistujat kuulivat elintarvikejätettä koskevasta ongelmasta vasta, kun heidät kutsuttiin osallistumaan paneeliin, ja osallistujien tietoisuus heidän omissa jäsenvaltioissaan parhaillaan meneillään olevasta työstä oli vähäistä. Komissio aikoo jatkaa yhteistyötä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa tietoisuuden lisäämiseksi ja elintarvikejätettä koskevien käytäntymisen muutosten tukemiseksi.

Euroopan komission päätöksenteon osalta **kansalaispaneelin tulokset tukevat elintarvikejätettä koskevaa komission yleistä työtä ja auttavat jäsenvaltioita saavuttamaan tulevat tavoitteet.** Suositukset täydentävät komission toteuttamaa vaikutustenarviointia ja julkista kuulemistä, joilla tuetaan EU:n laajuisten elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettamista, ja ne on otettu huomioon komission 5. heinäkuuta

2023 hyväksymää lainsäädäntöehdotusta valmisteltaessa. Komissio on ehdottanut osana jätepuitedirektiivin kohdennettua tarkistamista ⁽¹⁴⁾ elintarvikejätteen vähentämistavoitteiden asettamista jäsenvaltioille. Tavoitteet olisi saavutettava vuoteen 2030 mennessä, ja niiden tarkoituksena on nopeuttaa EU:n ponnisteluja Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lainsäädäntöehdotuksen yhteydessä on julkaistu myös lyhyempi kansalaispaneelin työstään laatima raportti ⁽¹⁵⁾. Kansalaispaneelin työn onnistuminen riippuu viime kädessä siitä, missä määrin jäsenvaltiot pystyvät ottamaan kansalaisten suositukset huomioon ja muuntamaan ne tarvittavilta osin konkreettisiksi politiikkatoimiksi.

Kansalaispaneelin suositukset jaetaan ja niistä keskustellaan myös EU:n ruokahävikki- ja ruokajätefoorumien kanssa, joka kokoaa yhteen jäsenvaltiot ja sidosryhmät, jotta ne voivat ottaa suositukset huomioon elintarvikejätteen ehkäisemistä koskevissa ohjelmissaan. Kansalaisille tiedotetaan elintarvikejätteen ehkäisemiseen liittyvistä keskeisistä EU:n toimista, kuten lainsäädäntöehdotuksen hyväksymisestä.

⁽¹³⁾ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste/international-day-awareness-food-loss-and-waste_fi

⁽¹⁴⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY muuttamisesta COM(2023) 420 final (https://environment.ec.europa.eu/system/files/2023-07/Proposal%20for%20a%20DIRECTIVE%20OF%20THE%20EUROPEAN%20PARLIAMENT%20AND%20OF%20THE%20COUNCIL%20amending%20Directive%202008/98/EC%20on%20waste%20COM_2023_420.pdf).

⁽¹⁵⁾ https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-07/fw_eu-actions_ia_report-2023_annex-016.pdf

Liite: Suositukset kokonaisuudessaan

AIHEKOKONAISUUS I – YHTEISTYÖ ELINTARVIKKEIDEN ARVOKETJUSSA: PELLOLTA PÖYTÄÄN

SUOSITUS 1

Mitä lähempänä viljelijä, sen tyytyväisempi kuluttaja: vähemmän jätettä, enemmän kestävyyttä

Suosittelaa, että EU jatkaa työtään politiikoilla ja aloitteilla, joilla tuetaan pientuottajia vähittäismyyjien ja valintamyymlöiden kanssa käytävässä kaupassa. Suuret vähittäiskaupat ja jalostajat ovat tällaisessa kauppasuhteessa selvästi vahvemmassa asemassa ja usein ohjaavat kauppaa omaksi edukseen, minkä seurauksena elintarvikkeita saattaa päätyä jätteeksi.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä kolmeen näkökohtaan:

1. EU:n ja sen jäsenvaltioiden on kannustettava vähittäiskauppiaita ja valintamyymlöitä tekemään hankinnat aina lähimmältä mahdolliselta tuottajalta. Lisäksi on tutkittava ja kehitettävä kannustimia, jotka ohjaavat vähittäiskauppiaita noudattamaan näitä suosituksia.
2. EU:n on seurattava viime hetken peruutuksia koskevaa kieltoa vuodelta 2019 ja oltava valmis puuttumaan asiaan, jos sitä ei noudateta.
3. EU:n on edelleen edistettävä politiikkoja, jotka koskevat ulkoisesti virheellisiä elintarvikkeita, ja tutkittava tarkemmin, millaisia seurauksia näiden tuotteiden hylkäämisestä on elintarvikejätteen kannalta.

Perustelut

Pientuottajien ja niiden harjoittaman lähimyyntin tukeminen tuo monia mahdollisuuksia elintarvikejätteen vähentämiseen sekä arvoketjussa että kotitalouksissa:

- Kun elintarvikekuljetukset ovat pitkiä ja marketit pyrkivät lisäämään kustannustehokkuutta kasvattamalla hankintamääriä, ruokahävikin syntymisen riski kasvaa.
- Paikalliset tuottajat pystyvät mukautumaan paremmin ja vastaamaan nopeammin kysynnän muutoksiin, mikä voi vähentää jätteen syntymistä.
- Lähituottajilta peräisin olevat elintarvikkeet ovat usein laadukkaita ja säilyvät hyvin, mikä voi vähentää kotitalouksissa syntyvän jätteen määrää.
- Elintarvikejäte, joka syntyy elintarvikkeen muotopuutteiden vuoksi, voidaan välttää.
- Viime hetken peruutuksista johtuvaa elintarvikejätettä voidaan välttää ottamalla käyttöön nykyistä kattavampia säännöksiä ja järjestelyjä pientuottajien tukemiseksi.

Lisähuomautuksia

Myönteinen vaikutus elintarviketurvaan ja terveyteen.

On tärkeää yhdistää tämä suositus muihin toimiin, joissa keskitytään kuluttajakäyttäytymiseen, yleiseen tiedon lisäämiseen ja koulutukseen, jotta voidaan vahvistaa sidosryhmien välistä yhteistyötä ja lisätä yleistä ymmärrystä elintarvikejätteestä ja sen yhteydestä paikalliseen elintarviketuotantoon.

Haasteet:

- Suuryritykset/vähittäiskauppiaat ja lobbaajat saattavat vastustaa suunnitelman toteuttamista, koska se vaatii kompromissia vapaakauppaa ja vapaita markkinoita koskevan EU:n periaatteen kanssa.
- Käsitteille ”paikallinen” ja ”lyhyt toimitusketju” ei ole yhteisiä EU:n tason määritelmiä. Tämän suosituksen jatkotoimia varten on tärkeää keskustella siitä, mitä näillä käsitteillä tarkoitetaan.
- Tuotteiden kausiluonteisuus ja kuluttajien suuri kysyntä voivat asettaa haasteita lyhyestä elintarvikeketjusta peräisin olevien elintarvikkeiden saatavuudelle, koska niiden tarjonta on rajallinen.

SUOSITUS 2

Kodin maut: julkinen ja yksityinen tuki paikalliselle maataloudelle elintarvikejätteen vähentämiseksi

Suositellaan, että paikallis- ja alueviranomaiset tukevat paikallisia viljelijöitä käytännön ratkaisuilla ja toimilla, joilla pyritään vähentämään ruokahävikkiä. Tavoitteena on kannustaa sidosryhmiä tekemään tiiviimpää yhteistyötä tällaisten ratkaisujen ja toimien viemiseksi eteenpäin, jotta voidaan luoda kestävä elintarvikejärjestelmä, josta hyötyvät sekä viljelijät että kuluttajat.

Paikallisviranomaisille ehdotetaan seuraavia toimia:

1. Verohelpotukset ja tuet pienviljelijöille.
2. Tuetaan paikallisia viljelijöitä sellaisten uusien markkinoiden kartoittamisessa, joilla heitä voidaan suojella epäoikeudenmukaiselta asemalta suhteessa vähittäismyyjiin, esimerkiksi antamalla käyttöön julkisia tiloja myyntiä varten.
3. Tuetaan arvoketjun sidosryhmiä osallistavia prosesseja ja aloitteita elintarvikejätteen vähentämiseksi esimerkiksi edistämällä kaupungin sisäisten elintarvikejättesovellusten käyttöä.
4. Tuetaan järjestöjä ja muita tahoja, jotka toimivat yhteistyössä paikallisten viljelijöiden kanssa elintarvikejätteen vähentämiseksi, kuten ruokapankkeja.

Perustelut

Pientuottajia ja niiden harjoittamaa lähimyyntiä tukemalla on mahdollista vähentää elintarvikejätettä monin tavoin sekä arvoketjussa että kotitalouksissa:

- Kun elintarvikekuljetukset ovat pitkiä ja marketit pyrkivät lisäämään kustannustehokkuutta kasvattamalla hankintamääriä, ruokahävikin syntyminen riski kasvaa.
- Paikalliset tuottajat pystyvät vastaamaan nopeammin kysyntään ja mukautumaan paremmin muutoksiin, mikä voi vähentää jätteen syntymistä.
- Lähituottajilta peräisin olevat elintarvikkeet ovat usein laadukkaita ja säilyvät hyvin, joten arvoketjua lyhentämällä voidaan vähentää sekä kuljetuksissa että kotitalouksissa syntyvää jätettä.

Lisähuomautuksia

On tärkeää yhdistää tämä suositus muihin toimiin, joissa keskitytään kuluttajakäyttäytymiseen, yleiseen tiedon lisäämiseen ja koulutukseen, jotta voidaan vahvistaa sidosryhmien välistä yhteistyötä ja lisätä yleistä ymmärrystä elintarvikejätteestä ja sen yhteydestä paikalliseen elintarviketuotantoon.

Keskeiset haasteet

- Suosituksen soveltamisala on laaja, ja sen soveltaminen on vaativaa. Useiden suosituksessa ehdotettujen toimien analysointi ja täytäntöönpano vievät aikaa ja edellyttävät vankkoja seurantarjestelmiä.
- Suositus vaatii kompromisseja vapaakauppaa ja vapaita markkinoita koskevan EU:n periaatteen kanssa, mikä voi vaikeuttaa sen hyväksymistä eri sidosryhmissä.

SUOSITUS 3

Jaa, älä haaskaa!

Suositellaan, että valtiot tukevat ruokapankkeja ja muita uudelleenjakelijoita taloudellisesti perustasolla kaikkialla Euroopassa yhteisen rakenteellisen järjestelmän avulla sen sijaan, että ne toimisivat pääasiassa yksityisillä lahjoituksilla (100-prosenttista rahoitusta ei suositella, jotta ne eivät muutu liiketoiminnaksi). Lisäksi suositellaan alustaa, joka yhdistää nykyiset sovellukset, jotka toimivat vähittäiskauppioiden ja ruokapankkien yhteydenpidon välineinä. Alustan on oltava käyttäjäystävällinen, tehokas ja keskitetysti hallintoitu. Lisäksi suositellaan, että vähittäiskauppiailta ruokapankkeille uudelleenjaetut (lahjoitetut tai alennuksella myydyt) elintarvikkeet luovutetaan eteenpäin hyvissä ajoin ja hyvässä kunnossa, mieluiten 3–5 päivää ennen kuin ne pilaantuvat (tällä hetkellä ohjeena olevan 48 tunnin sijaan). Kannustimena näiden toimien toteuttamiseen voidaan käyttää uudelleenjakelun käytöstä saatavaa vähittäiskauppioiden verovähennystä, joka vähenee asteittain lähestyttäessä viimeistä käyttöpäivää. Vähennyksen saamisen edellytyksenä on, että elintarvikkeita on lahjoitettu tietty vähimmäismäärä.

Perustelut

Koska elintarvikejätettä ei voida täysin välttää nykyisessä järjestelmässä, olisi vähintään pyrittävä säästämään elintarvikkeet, jotka ovat päätyössä hävikkiin. Tätä varten olisi hyödynnettävä kaikkia käytettävissä olevia välineitä (kuten ruokapankkeja, sovelluksia, yhdistyksiä, aloitteita).

Lisähuomautuksia

Haasteena on vahvistaa ruokapankkien kapasiteettia tekemättä niistä liiketoimintaa (pää tavoitteena on vähentää elintarvikejätettä tuotantoketjun alkupäässä).

SUOSITUS 4

Tietojen ja parhaiden käytäntöjen jakaminen kaikkialla Euroopassa

Suositellaan, että maiden viranomaiset jakavat tietojaan ja parhaita käytäntöjään, jotka liittyvät elintarvikejätteen vähentämiseen elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa tuottajista kuluttajiin ja Euroopan komission ruokajätefoorumiin (EU:n ruokahävikki- ja ruokajätefoorumi). Tämän jälkeen tietoa hallinnoi ja analysoi EU:n tutkijoiden erityiskomitea, jonka tehtävänä on edistää hyviä käytäntöjä ja tuoda ne helposti saataville. Hyviä käytäntöjä koskevat tiedot olisi luokiteltava tuotanto- ja kulutustyyppien mukaan. Lisäksi tavoitteena on edistää niiden kaupunkien/alueiden verkostoa, jotka käyttävät tätä tietoa ja ottavat käyttöön kulutus- ja tuotantomalleihinsa parhaiten soveltuvia käytäntöjä. Verkosto perustetaan näitä alueita varten, jotta ne voivat oppia toisiltaan alueiden välisten yhtäläisyyksien pohjalta. Tässä yhteydessä voidaan soveltaa kumppanikaupunkimallia. Sen mukaan kaupungit, joilla on samankaltaisia ruokahävikkihaasteita, tekevät yhteistyötä haasteiden ratkaisemiseksi.

Perustelut

Parhaita käytäntöjä on mahdollista jakaa nykyistä tehokkaammin ja johdonmukaisemmin. Suosituksen avulla saadaan hyödynnettyä EU:n ruokahävikki- ja ruokajätefoorumi, Eurocities-konseptia ja kumppanikaupunkimallia. Suosituksen tavoitteena on lisätä kaupunkien ja alueiden yhteistyömahdollisuuksia kaikkialla Euroopassa.

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 5

Tietojen kerääminen koko elintarvikeketjussa

Suosittelaa, että jokin EU:n elin tai muut virastot tai tutkimuslaitokset keräävät kaikkien elintarvikeketjun vaiheiden osalta tietoa siitä, miten, missä, kenen toimesta, miksi ja milloin elintarvikejätettä syntyy. Tiedon keruussa voidaan käyttää seuraavia keinoja:

1. Yksittäisten kuluttajien käyttäytymistä kartoitetaan seurantasovelluksella, johon kuluttajat syöttävät tietoja.
2. Tietoja kerätään kasvokkain tehtävällä Eurobarometri-tutkimuksella.
3. Tietoa kerätään kouluille ja muille koulutusorganisaatioille lähetetyillä kyselytutkimuksilla. Kyselytutkimus voidaan järjestää ennen koulun toteuttamaa ruokahävikikampanjaa ja/tai sen jälkeen.
4. Kansalaispaneeliin osallistuvista ihmisistä muodostetaan edustava osallistujajoukko tutkimusta varten.
5. Kuluttajien käyttäytymistä kirjaava tutkimus voitaisiin toteuttaa toimenpiteiden vaikuttavuutta selvittävänä nk. interventiotutkimuksena. Esimerkkinä voidaan käyttää Belgian/Alankomaiden kuluttajatutkimuspaneeleita.
6. Hyödynnetään yliopistojen tieteellisesti validoimia toimenpiteitä.
7. Tehdään havaintotutkimuksia, joissa tutkitaan todellisia jätemääriä käyttämällä kaupunkien ja kuntien jätehuoltoprosesseista saatuja tietoja.
8. Kerätään ja vertaillaan valintamyymlöiden ja viljelijöiden välisiin liiketoimiin liittyviä laskuja.
9. Otetaan käyttöön standardoidut lomakkeet jäteraportointia varten.

Perustelut

Keräämällä tietoa siitä, missä, milloin ja miksi ruokaa haaskataan, pystytään suunnittelemaan kohdennetumpia tiedotuskampanjoita ja tarjoamaan yksityiskohtaista tietoa siitä, millä osa-alueella toteutetut toimet vähentävät ruokahävikkiä kaikkein tehokkaimmin. Keräämällä tarkempia tietoja siitä, missä vaiheessa elintarvikeketjua ruokaa haaskataan, voidaan luoda nykyistä tehokkaampia ratkaisuja ruokahävikin vähentämiseksi. Nykyinen yhteinen menetelmä elintarvikejätettä koskevien EU:n tason tietojen keräämiseksi (joka on määritelty komission delegoidussa päätöksessä (EU) 2019/1597) keskittyy jätteen määrän mittaamiseen, kun taas tämän ehdotuksen tavoitteena on kerätä yksityiskohtaisempia tietoja siitä, kenen toimesta, milloin ja missä elintarvikejätettä syntyy. Tässä suosituksessa ehdotetuilla tiedonkeruuhankkeilla/-aloitteilla kerättyjä tietoja voidaan käyttää täydentämään määrällisiä tietoja, joita kerätään jäsenvaltioiden uusista vuotuisista raporteista. Suosituksen menetelmillä pystytään määrittelemään tarkemmin, mitkä, miten, kenen toimesta, milloin ja missä elintarvikkeet päätyvät jätteeksi.

Lisähuomautuksia

Huomautuksia kerättävistä tiedoista: Tarvitaan tietoa siitä, mitkä, miten, kenen toimesta, milloin ja missä elintarvikkeet päätyvät jätteeksi. **Mitä/Milloin:** Mitä elintarvikkeita päätyy jätteeksi ja missä olosuhteissa? Mitä ihmiset heittävät pois? Kuinka monta grammaa jää lautaselle? Tarvitaan tietoa siitä, kuinka paljon ostamme ja kuinka paljon tästä määrästä heitämme roskeen. **Miten:** Miten elintarvikkeesta on tullut jätettä? Onko se heitetty roskeen? Onko se valmistettu liian myöhäisessä vaiheessa, mennyt pilalle tai ylittänyt viimeisen käyttöpäivän? Ostimmeko liikaa? Näiden kysymysten yhteydessä voidaan pohtia myös kulttuurieroja. **Kuka:** Kuka toimitusketjussa haaskaa elintarvikkeita? Jakelijat, kuluttajat ...? Onko kuluttajatasolla eritelty, ketkä haaskaavat elintarvikkeita eniten? Jaotteluja voitaisiin tehdä esimerkiksi kuluttajien iän perusteella tai maittain. (Huom. Haluavatko ihmiset antaa näitä tietoja?

Liittyy kohtaan 5: Inspiraation lähteenä on yritys, jonka nimi on Growth for Knowledge (GFK).

EU:n kansalaisten yksityisyyden ja henkilötietojen suojan kunnioittaminen on erittäin tärkeää. Kaikissa tähän suositukseen perustuvissa tutkimuksissa on noudatettava tätä periaatetta.

SUOSITUS 6

Kansalaisten äänellä on merkitystä: Kansalaisten osallistuminen Euroopan elintarvikepolitiikkaan

Suosittelaa, että perustetaan paikallisia ja kansallisia kansalaisfoorumeita Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin ja elintarvikejätteen vähentämistä käsittelevän EU:n kansalaispaneelin pohjalta. Näiden foorumien tehtävänä on seurata kansalaisten näkökulmasta kansallisia strategioita, joilla elintarvikejätteen vähentämistä koskevat EU:n direktiivit pannaan täytäntöön, ja antaa neuvoja niitä varten. Lisäksi suositellaan, että EU:n ruokajätefoorumiin sisällytetään kansalaisvaikuttamisen mahdollistava kansalaisedustus ja että tämän kansalaisista koostuvan ryhmän jäsenet koordinoivat vaikutusfoorumien välistä tiedonvaihtoa. Sekä kansallisten että EU:n tason foorumien olisi tarjottava alusta tietojen jakamiselle ja vastavuoroiselle oppimiselle kansalaisten/kuluttajien, sidosryhmien ja poliittisten päättäjien välillä.

Perustelut

Suosituksista ehdotetaan, koska kansalaisten kuuleminen on tärkeää. Lisäksi suosituksella halutaan varmistaa, että prosessit ovat oikeudenmukaisia ja avoimia, ja antaa kansalaisille ja päättäjille mahdollisuus koordinoida toimia ja oppia toisiltaan. Kansalaisten ovat oman elämänsä asiantuntijoita, ja heidän näkökulmansa on otettava huomioon paikallisella, kansallisella ja EU:n tasolla.

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 7

Juuri poimittu: kausielintarvikkeiden arvo

Suosittelaa, että kuluttajatottumuksia pyritään muuttamaan antamalla kuluttajille tietoa kausielintarvikkeiden arvosta. Tietoa annetaan kaupoissa olevilla selkeillä kylteillä, joiden avulla kuluttajat voivat helposti tunnistaa kausituotteet. Kausituotteisiin liittyvää tietoa välitetään myös suurelle yleisölle tarkoitetuilla tiedotuskampanjoilla. Kun kuluttajat saavat tietoa hyllyillä olevien kylttien ja kampanjoiden avulla, tuottajat saattavat lisätä kausituotteiden tuotantoa. Lisäksi suositellaan laadukkaan tiedon keräämistä menetelmistä, joilla on tehokkaasti edistetty kausituotteiden tuotantoa ja vähennetty heikkolaatuisten ei-kausituotteiden tuontia.

Perustelut

Suosituksista ehdotetaan, koska muut kuin kausielintarvikkeet ovat usein tuontituotteita ja/tai niiden laatu on kausielintarvikkeita heikompi. Laadukas tuotevalikoima voi vaikuttaa kuluttajakäyttäytymiseen, sillä yleensä laadukkaita elintarvikkeita arvostetaan enemmän ja haaskataan vähemmän.

Lisähuomautuksia

AIHEKOKONAISUUS II – ELINTARVIKEYRITYKSIÄ KOSKEVAT ALOITTEET

SUOSITUS 8

EU:n laajuinen elintarviketietojen vaihtoverkosto

Suositellaan, että suuret jakelijat liitetään rekisterin kautta suoraan EU:n laajuiselle verkkosivustolle, jolla jaetaan tietoa elintarvikkeista, joiden viimeinen käyttöpäivä tai parasta ennen -päivämäärä on lähestymässä tai joita on tuotettu yli tarpeen. Verkkosivuston tavoitteena on ehkäistä ruokahävikkiä mahdollistamalla viestintä saman tason (ks. alla) toimijoiden välillä ja toimitusketjun seuraavan alakohtaisen yksikön kanssa. Yritykset voivat liittyä alustalle ja tarjota tai ostaa ylijäämäelintarvikkeita alennuksella. Tasoja on kolme:

1. Ensimmäinen taso: tuottajat, viljelijät ja jakelijat
2. Toinen taso: marketit, ruokapankit ja paikallisyhteisöjen yhteiskeittiöt
3. Kolmas taso: kuluttajat ja kotitaloudet.

Perustelut

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 9

Suunnitellut ostot ja suunniteltu jakelu

Suositellaan oikeudellista kehystä, jolla yhdenmukaistetaan ylijäämäelintarvikkeiden tai viimeistä käyttöpäivää lähellä olevien elintarvikkeiden uudelleenjakamista koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä koko toimitusketjun osalta. Kehyksessä otetaan huomioon turvallisuussäännökset ja tietojen ennustaminen. Ostot on suhteutettava myytävään määrään. Valintamyymälöitä ja toimittajia kannustetaan (esimerkiksi verohelpotuksilla) myymään tuotteita alennuksella tai lahjoittamaan ne eteenpäin.

Perustelut

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 10

Ravintolat tukevat ”nauti tuhlaamatta” -ajatusta

Suositellaan EU:n toimielimille seuraavaa suunnitelmaa ruokahävikin vähentämiseksi ravintoloissa. Otetaan EU:ssa käyttöön yhdenmukainen logo, jota kaikentyyppiset ravintolat voivat käyttää silloin, kun tietyt laatukriteerit (esim. jäljempänä esitetyt ja eräät muut) täyttyvät. Logossa mainostetaan mahdollisuutta ottaa ylijäänyt ruoka kotiin. Ravintolan henkilökunta antaa pakkaukset kotiin vietävää ruokaa varten. Ravintoloissa, joissa logo on käytössä, lisäävät ruokalistaan tekstin ”syömättä jääneen ruoan voi ottaa kotiin”. Jos valmistettua ruokaa jää jäljelle, sitä tarjotaan työntekijöille. Jos keittiöstä jää yli ylimääräisiä raakoja elintarvikkeita, niitä tarjotaan ruokapankeille tai muille hyväntekeväisyysjärjestöille.

Jos ruoka on syötäväksi kelpaamatonta, sitä käytetään uusiutuvan energian tuottamiseen. Ravintoloita kannustetaan täyttämään nämä laatukriteerit (tai muut laatukriteerit) tarjoamalla niille taloudellista tukea tätä varten. Taloudellisen kannustimen voidaan käyttää verohelpotusta. Myös lisätuki voi tulla kysymykseen. Koska keittiöiden ylijäämätuotteet on mahdollista punnita tai mitata, määriä pystytään seuraamaan ja käyttämään verohelpotuksen perusteena.

Perustelut

Suosituksen tavoitteena on vähentää ravintoloista peräisin olevaa elintarvikejätettä. Lisäksi sillä pyritään vähentämään mahdollista häpeävaikutusta, joka voi estää joitain ihmisiä viemästä ylijäänyttä ruokaa kotiin. Ravintoloiden toimiminen esimerkkeinä voi myös kannustaa kotitalouksia vähentämään ruokahävikkiä.

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 11**Kaikella jätteellä on painonsa**

Suosittelaa, että jätehuollosta vastaavat organisaatiot veloitetaan punnitsemaan tai muulla tavoin mittaamaan orgaanisen jätteen määrää. Suunnitelma voidaan toteuttaa ensin julkisissa laitoksissa (esim. kouluissa ja sairaaloissa), kokonaisissa asuinyhteisöissä tai kaupunginosissa, ja sen jälkeen siihen voidaan ottaa mukaan myös kotitaloudet. Suunnitelman toteutuksessa mukana olevien laitosten ja alueiden edustajille ja myöhemmin kotitalouksille on toimitettava säännöllisesti raportteja, jotta ne voivat verrata tuloksiaan aiempien kausien ja muiden osallistujien tuloksiin. Tämä lisää tietoisuutta ja kannustaa vähentämään ruokahävikkiä. Jättemääriä ei tarvitse mitata samalla tavalla kaikissa maissa. Riittää, että tiedot ovat vertailukelpoisia oman maan sisällä.

Perustelut

Suosituksen tavoitteena on lisätä kuluttajien tietoisuutta asiasta. Lisäksi se kannustaa parantamaan toimintaa ja vähentämään ruokahävikkiä. Tulosten mittaaminen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä voi osaltaan motivoida vähentämään elintarvikejätettä.

Lisähuomautuksia**SUOSITUS 12****Pakollinen raportointijärjestelmä avoimuutta varten yhdistettynä seuraamuksiin ja palkintoihin**

Suosittelaa (etenkin ISO-sertifointia vastaavan) raportointijärjestelmän perustamista, jotta voidaan asettaa erityisiä standardeja koko arvoketjulle, mukaan lukien tuottajat, valmistajat, vähittäismyyjät, valintamyymälät, ravintolat ja hotellit. Järjestelmässä erotetaan toisistaan suuret ja toisaalta pienet tai keskisuuret yritykset eli pk-yritykset. Yrityksen koko määritellään olemassa olevien kokoluokitusten perusteella. Standardien noudattamatta jättämisestä määrätään seuraamuksia, ja tavoitetta paremmat suoritukset palkitaan. Seuraamusten määrittämiseksi otetaan käyttöön suhteellisuuteen perustuva sakkojärjestelmä, jossa huomioidaan rikkomuksen vakavuus ja yrityksen koko. Palkkiot perustuvat ensisijaisesti luokitusjärjestelmään (esimerkiksi A, B ja C) tai mahdollisesti taloudellisiin kannustimiin erityisesti pk-yritysten osalta. Raportoinnista vastaavat riippumattomat ja ulkopuoliset tarkastajat, eivät itse yritykset. Täytäntöönpanosta ja seurannasta vastaavat jäsenvaltioiden viranomaiset (esim. ministeriöt tai sääntelyelimet). Tiedot asetetaan julkisesti saataville muun muassa vertaisoppimisen mahdollistamiseksi. Komissio valvoo ja koordinoi suunnitelman toteuttamista.

Perustelut

Avoimuuden vuoksi on tärkeää, että luokitusmerkinnän ohella luokituksista on helposti saatavilla olevaa lisätietoa sitä haluaville.

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 13**Myymättä jääneiden elintarvikkeiden hävittämistä koskeva EU:n laajuinen lainsäädäntö – vertaisoppimiseen perustuva lähestymistapa kaikissa jäsenvaltioissa**

Varmistetaan elintarvikkeiden hyötykäyttö eri vaiheissa ennen kuin ne päätyvät jätteeksi. Ensisijaisena tavoitteena on elintarvikejätteen välttäminen, mutta jos se ei ole mahdollista, käyttökohteet valitaan seuraavassa järjestyksessä: ensi sijassa ihmisravinnoksi, sitten eläimille, sitten biopolttoaineeksi ja viimeksi kompostointiin. Jotta järjestely saadaan toimimaan, jäsenvaltioiden on luotava sitä varten tarvittava infrastruktuuri. EU asettaa elintarvikejätteen vähentämisen tavoitetasoksi tietyn prosenttiosuuden, ja jäsenvaltiot asettavat omat raja-arvonsa, jotta EU:n tavoite saavutetaan. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön joko vapaaehtoisia tai pakollisia toimenpiteitä, joita yritysten on noudatettava. Vähennyksen on oltava mitattavissa. Marketteihin keskittyvän pilottivaiheen ja vertaisoppimiseen perustuvien mukautusten jälkeen julkistetaan parhaat käytännöt, jotka toimivat ohjenuorana kaikille jäsenvaltioille.

Perustelut

Ranskassa järjestely ei toimi, vaan tarvitaan parempi ratkaisu. Sellaisen tarjoaa esimerkiksi Suomessa käytössä olevien verkkoalustojen kaltainen alusta, jolle yritykset voivat lähettää tiedot elintarvikkeista, jotka ovat päätyneissä hävikkiin. Elintarvikkeiden tuhlausten kieltävä laki on pidettävä yleisluontoisena, jotta voidaan ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaiset kulttuurit.

Lisähuomautuksia**SUOSITUS 14****Elintarvikejätettä koskeva avoimuus näkyvyyttä ja toimintaa varten**

Suositellaan, että kaikille elintarvikeketjun toimijoille yksittäisiä kotitalouksia lukuun ottamatta asetetaan velvollisuus mitata elintarvikejätettä ja raportoida avoimesti elintarvikejätettä koskevista tavoitteista ja niiden toteuttamisesta. Lisäksi tarvitaan uusia tiedonkeruuvaihtoehtoja elintarvikehävikin kartoittamiseksi, myös maatalousalalla.

Lisäksi myöhemmin voidaan ottaa käyttöön eriytettyjä kannustimia uranuurtajina toimiville instituutioille, jotka tekevät vapaaehtoisia sopimuksia elintarvikejätteen vähentämiseksi. Korjaavat toimenpiteet lisäävät järjestelmän merkittävyyttä, ja tavoitteena on ulottaa ne kaikkiin elintarvikeketjun toimijoihin (lukuun ottamatta yksittäisiä kotitalouksia).

EU:n on arvioitava eri jäsenvaltioiden raportointirakenteisiin, kannustimiin ja korjaaviin toimenpiteisiin liittyvät parhaat käytännöt. Näin voidaan luoda jäsenvaltioiden järjestelmiin juurrutettu EU:n kehys, joka auttaa parantamaan tietojen vertailukelpoisuutta.

Perustelut

Suosituksen tavoitteena on lisätä elintarvikejätettä koskevaa tietoa, jotta sen pohjalta voidaan suunnitella elintarvikejätteen ehkäisemiseen tähtääviä lisätoimia, kuten kannustimia, innovatiivisia vapaaehtoisia sopimuksia ja korjaavia mekanismeja.

Lisähuomautuksia

Kannustimena voidaan käyttää esimerkiksi EU:n laajuista merkintäjärjestelmää (markkinointistrategioiden hyödyntämiseksi) tai asianmukaista taloudellista korvausta elintarvikejätteen vähentämisestä.

SUOSITUS 15

Pakkauksia ja pakkausten käyttöä koskevat innovaatiot tarpeen mukaan

Suosittelaaan jatkamaan investointeja innovatiivisia ja vaihtoehtoisia kestäviä pakkauksia kehittävään tieteelliseen tutkimukseen, jotta voidaan pidentää elintarvikkeiden elinkaarta, mukauttaa pakkauskokoja elintarvikejätteen vähentämiseksi ja varmistaa parempi elintarviketurvallisuus elintarvikkeiden kuljetuksissa. EU:n on tuettava pakkausten kehittämistä taloudellisesti ja poliittisesti esimerkiksi rahoittamalla startup-yrityksiä ja pienempiä innovaatioaloitteita asianmukaisten ohjelmien kautta. Lisäksi suositellaan, että vähittäiskauppiaita tuetaan, jotta ne voivat mahdollisuuksien mukaan myydä elintarvikkeita ilman pakkausta. Samalla on kuitenkin huolehdittava elintarvikkeiden turvallisuudesta.

Perustelut

Pakkauksia tarvitaan edelleen erityisesti kuljetuksissa ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi. Tukemalla ympäristöystävällisiin pakkauksiin liittyviä innovaatioita (jotka syntyvät tutkimuksen tai startup-yritysten työn tuloksena) voidaan edistää tämän suosituksen tavoitteiden saavuttamista kestäväällä tavalla. Pilaantuvien elintarvikkeiden pakkauskokojen mukauttaminen vähentää elintarvikejätettä. Samaan aikaan on otettava huomioon pakkausjätteen lisääntymisen riski (jota on pyrittävä vähentämään muun muassa edellä mainitulla tutkimustyöllä). Toisaalta kuluttajille on oltava tarjolla myös kerta-annoksia, joita varten voi tuoda oman astian. Näin vähennetään sekä elintarvikejätettä ja että muuta jätettä. Ympäristöystävällisten pakkausten käyttöä tukevia rakenteita ja infrastruktuuria kehittämällä saavutetaan lopulta myös kuluttajien hyväksyntä.

Lisähuomautuksia

AIHEKOKONAISUUS III – KULUTTAJAKÄYTTÄYTYMISEN MUUTOKSEN TUKEMINEN

SUOSITUS 16

Elintarvikejätteen määritelmän laajentaminen korjaamatta jätettyjen elintarvikkeiden säästämiseksi

Suosittellemme, että korjaamatta jätetyt elintarvikkeet sisällytetään EU:n tasolla vahvistettuun elintarvikejätteen määritelmään. Viljelijöillä on myös oltava mahdollisuus myydä tuotteita, jotka eivät ole ulkoisesti täydellisiä mutta silti syötäviä. Ruokahävikin välttämiseksi viljelijöiden olisi saatava käyttöönsä kylttejä, joissa kerrotaan, että kotitaloudet ja kansalaisjärjestöt voivat korjata sadon, joka uhkaa jäädä korjaamatta.

Ajatus on välitettävä kahdelle ryhmälle:

- kansalaisille suosituksessa 20 esitetyn kampanjan kautta
- viljelijöille jäsenvaltioiden maatalousministeriöiden kautta. Lisäksi suositellaan, että maatalousministeriöt panevat suosituksen täytäntöön koordinoitusti kuntien ja tuottajajärjestöjen kanssa.

Perustelut

Syötävien elintarvikkeiden haaskaamisessa ei ole mieltä. Suora sadonkorjuu auttaa konkretisoimaan viljelijöiden tekemää työtä ja lisäämään arvostusta tuotettuja elintarvikkeita kohtaan.

Lisähuomautuksia

Tarkoituksena ei ole syyllistää viljelijöitä.

SUOSITUS 17

Etusijalle aikuisten kannustaminen ryhtymään toimiin ruokahävikin torjumiseksi

Suosittelaa, että kukin jäsenvaltio toteuttaa aikuisille tarkoitetun ohjelman, jolla jaetaan tietoa ruokahävikin kustannuksista ja sen ehkäisemisen hyödyistä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Ohjelman on perustuttava parhaisiin saatavilla oleviin tietoihin (suositus 5), jotta ongelman kiireellisyys käy selväksi. Ohjelma sisältäisi sovelluksia (suositus 18), kampanjoita (suositukset 4 ja 20), elintarviketeollisuudessa työskentelevien täydennyskoulutusta, alan ammattilaisten sisäisiä koulutusohjelmia sekä aihetta käsitteleviä dokumentti- ja televisio-ohjelmia. Ohjelmaan voi myös kuulua lyhyitä mainoksia, jotka kertovat elintarvikkeiden uudelleenkäytön hyödyllisyydestä. Sunnuntai voitaisiin nimetä tähteiden hyötykäytön päiväksi. Lisäksi voidaan kehittää kilpailullisia kokkiohjelmia, joihin nuoret aikuiset voivat osallistua. Tällä tavoin televisiokanavat saadaan kampanjaan mukaan.

On tärkeää, että ihmisille tiedotetaan yksinkertaisilla viesteillä tai herätteillä elintarvikkeiden säästämisen taloudellisista ja ympäristöhyödyistä.

Keskeisiä tiedon jakamisen kanavia ovat tiedotusvälineet, erityisesti julkisen palvelun radioasemat ja televisio, painetut lehdet, sosiaalinen media, julkiset laitokset, museot ja vähittäiskauppiat. EU:n toimielimet voivat kehittää resursseja jäsenvaltioiden tukemiseksi (esimerkiksi Euroopan historian talon kautta).

Perustelut

Muut koulutusta koskevat suositukset keskittyvät lasten koulutukseen, mutta tarvitsemme myös toimia, joilla on välitön vaikutus tähänhetkisiä osto- ja ruoanlaittopäätöksiä tekevään sukupolveen.

Lisähuomautuksia

Marketeissa käytettävät ruokahävikin ehkäisemiseen tähtäävät heräteviestit tasapainottavat liialliseen kulutukseen ohjaavaa markkinointia.

SUOSITUS 18**Ravitsemustietoisuutta ja kestäviä elintarvikkeita ensimmäisen ja toisen asteen oppilaitoksissa**

Suosittelaa, että kestävä ruokaa ja ravitsemusta koskevat aiheet otetaan mukaan perus- ja keskiasteen koulujen opetussuunnitelmiin joko luomalla uusia pakollisia kursseja, jollaisia on jo joissakin maissa, tai sisällyttämällä ne olemassa oleviin pakollisiin oppiaineisiin. Suosituksen tavoitteena on lisätä oppilaiden tietämystä ruokahävikistä keskustelemalla sosioekonomisista arvoista, kestävästä tuotannosta ja kulutuksesta, ostokäyttäytymisestä, kotitalouksien taloudesta ja käytännön kokemuksista tavoilla, jotka lähentävät kouluja ja maataloja. Tämän suosituksen toteutumisella on kaksi ennakkoehtoa, joiden toteutumiseen tarvitaan EU:n toimia. Ensinnäkin on järjestettävä toimintahalua luova ja vahvistava tiedotuskampanja, jossa on mukana useita sidosryhmiä (suositus 20). Toiseksi on tuettava opettajia tarjoamalla koulutusta sekä pedagogisia vaihtoja ja materiaaleja olemassa olevien verkostojen ja toimiviksi todettujen parhaiden käytäntöjen pohjalta. Näiden muutosten toteuttaminen voi viedä aikaa. Siksi on tärkeää, että kouluissa järjestetään jo nyt ruokahävikkiä koskevia teemapäiviä tai -viikkoja, joissa on mukana myös muita yhteiskunnallisia toimijoita (suositus 21).

Perustelut

Ruoan haaskaus on oire laajemmista systeemisistä ongelmista, jotka liittyvät elintarvikkeiden tuotantoon, ostamiseen ja kuluttamiseen Euroopassa. Siksi kaikki ruokahävikkiä koskevat pedagogiset toimet on nähtävä osana suurempaa muutosliikettä ja liitettävä arvoihin sekä eurooppalaisen tuotannon ja kulutuksen haluttuun tulevaisuuteen. Koulutus kuuluu edelleen kansalliseen toimivaltaan, ja jäsenvaltioiden opetussuunnitelmat eroavat toisistaan. Tunnustamme nämä erot. Samalla EU:ta kannustetaan edistämään kunnianhimoisia toimia joko uusien oppiaineiden puitteissa tai sisällyttämällä toimet olemassa oleviin oppiaineisiin, kuten maantietoon tai taloustieteeseen.

Lisähuomautuksia**SUOSITUS 19****Edistetään ja tuetaan elintarvikkeiden jakamissovelluksia ja -alustoja, jotka yhdistävät kuluttajat toisiinsa**

Suosittelaa, että EU edistää ja tukee olemassa olevia sovelluksia ja alustoja, kuten Olio tai FoodSharing.de. Jotta välineet kuuluisivat tuen piiriin, niiden on täytettävä tietyt peruskriteerit, jotka toimivat myös arvioinnin perustana. Näitä ovat käyttäjäystävällisyys, tietokannan laajuus, riippumattomuus, mukautuvuus paikallisiin olosuhteisiin ja todellinen vaikutus elintarvikejätteen vähenemiseen. EU:n, kansallisten ja alueellisten viranomaisten on tuettava ennakoivasti – taloudellisella tuella mutta myös muulla tavoin – lupaavimpien välineiden kehittämistä ja ylläpitoa EU:n tutkimus-, toiminta- ja rahoitusohjelmien kautta. Julkisella rahoituksella on kannustettava tuottamaan laadullista ja puolueetonta tietoa ilman mainontaa.

Perustelut

Useat sovellukset yhdistävät eri toimijoita toisiinsa, esimerkiksi yrityksiä kuluttajiin tai kuluttajia toisiin kuluttajiin. Kuluttajilla saattaa jo olla käytössä sovelluksia, jotka auttavat ruoan säästämässä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, etteivät ne ole maantieteellisesti kovin laajassa käytössä tai etteivät läheskään kaikki eurooppalaiset tiedä niiden olemassaolosta. On tärkeää, että EU ja jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti vaikuttavimpia teknologisia innovaatioita mutta myös antavat mahdollisuuksia uusille ideoille ja innovaatioille, jotta kestävä kehitys voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä.

Lisähuomautuksia

SUOSITUS 20

Säästä ruokaa, säästä rahaa: ruokahävikin vastainen eurooppalainen kampanja yhteistyössä elintarvikkeiden vähittäismyyjien kanssa neljänä viikonloppuna vuodessa

Suositellaan, että EU koordinoi kampanjan, joka toteutetaan jäsenvaltioiden elintarvikemyymälöissä (mukaan lukien vähittäiskauppiat, supermarketit, hypermarketit ja pienemmät kaupat). Kampanja järjestetään joka vuosi neljänä viikonloppuna, ja sen teemana on ”säästä ruokaa, säästä rahaa”. Jäsenvaltiot valitsevat itse viikonloput, joiden aikana kampanja toteutetaan. Päivämäärät valitaan kauden mukaan siten, että kyseisenä ajankohtana on luontevaa lisätä tietoisuutta elintarvikkeiden ostoon liittyvistä tottumuksista (esimerkiksi kansallisten tai kulttuurijuhlien yhteydessä) ja kausiluonteisuudesta (esimerkiksi sadonkorjuukaudella). Koska kampanja on Euroopan unionin aloite, sille kehitetään EU:n tasolla yhtenäinen visuaalinen malli (sama logo, värikoodi jne.), jota käytetään kaikissa jäsenvaltioissa. Kampanja toteutetaan kansallisella tasolla, ja siinä otetaan huomioon kunkin maan erityispiirteet, kuten sesongit ja ruokatottumukset.

Perustelut

On tärkeää lisätä kansalaisten tietoisuutta ruokahävikistä. Ruokahävikin ja ruokajätteen torjunnan kansainvälinen teemapäivä on jo olemassa, mutta ihmiset eivät tunne sitä ja se hukkuu muiden kansainvälisten teemapäivien joukkoon. Uusi tapahtuma toteutetaan neljänä viikonloppuna vuodessa. Säännöllisyys lisää asian näkyvyyttä Euroopassa, ja malli, jossa kampanja toistuu vuoden aikana useampana viikonloppuna, on tehokkaampi kuin yksi kampanjapäivä vuodessa. Tällä tavoin eurooppalainen tapahtuma myös erottuisi muista kansainvälisistä päivistä.

Lisähuomautuksia

- Yksi suosituksen hyödyistä on tietoisuuden lisääminen. Eurooppalaisten on mahdollista vähentää elintarvikejätettä muuttamalla tietoisesti osto- ja kulutuskäyttäytymistään ja hyödyntämällä entistä paremmin elintarvikkeiden kausiluonteisuutta. Neljänä viikonloppuna vuodessa järjestettävä säännöllinen kampanja tehostaa kansalaisille välitettävää viestiä. Lisäksi kampanja tiivistää yhteistyötä elintarvikkeiden vähittäismyyjien kanssa ja sitouttaa ne entistä vahvemmin ruokahävikin torjuntaan.
- Haasteena on saada elintarvikkeiden vähittäismyyjät/elintarvikemyymälät mukaan tapahtumaan. Koska elintarvikkeiden vähittäismyyjien tavoitteena on myydä mahdollisimman paljon, ne eivät välttämättä halua ohjata ihmisiä kuluttamaan vähemmän tai omaksumaan nykyisestä poikkeavia kulutustottumuksia. Toisaalta kaikkien kauppojen, myös elintarvikkeita myyvien liikkeiden, tavoitteena on tuottaa voittoa, ja tapahtuma voi toimia strategiana, jolla yritys vahvistaa imagoaan ruokahävikin vähentämisen puolestapuhujana. Toinen haaste koskee EU:n jäsenvaltioiden erityispiirteitä ja sesonkeja: joissakin maissa ei juhlita joulua tai sitä juhlitaan eri aikaan kuin muualla, ja loma-ajat vaihtelevat maasta toiseen.
- Lisäohjeita suosituksen täytäntöönpanoon:
- Ruokahävikin vastaisessa kampanjassa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia yhteistyössä elintarvikkeiden vähittäismyyjien kanssa: viestintäkanavina toimivat perinteiset tiedotusvälineet (televisio, sanomalehdet), sosiaalinen media, paikalliset vaikuttajat ja mainonta. Tuodaan ruokahävikin vastaista kampanjaa näkyvästi esiin näinä neljänä tapahtumaviikonloppuna.
- Viikonloppujen aikana EU:n tehtävänä olisi tiedottaa elintarvikkeiden vähittäismyyjistä, jotka ovat jo järjestäneet ja kehittäneet toimia ruokahävikin torjumiseksi. EU:n olisi tuettava jo olemassa olevia toimia, tiedotettava hyvistä käytännöistä ja vahvistettava näin myönteistä kuvaa kampanjasta. Viestinnässä keskitytään myönteisiin kokemuksiin, eikä sen tarkoituksena ole luoda uhkakuvia.
- Neljän kampanjaviikonlopun tuloksia seurataan ja arvioidaan, jotta kampanjaa voidaan parantaa ja jotta se tavoittaa vuosi vuodelta laajemman yleisön.

SUOSITUS 21**”Loppu ruokahävikille”: ruokahävikkiä käsittelevä teemaviikko kouluissa**

Suosittelaa, että kouluissa järjestetään ruokahävikin vähentämisen teemaviikko, jolla lisätään pienten lasten ja teini-ikäisten tietoisuutta aiheesta. Viikon muoto ja sisältö valitaan oppilaiden iän mukaan. Esimerkiksi alakouluikäisten ja nuorempien lasten teemaviikkoon voisi kuulua aihetta käsitteleviä pelejä. Euroopan komissio laatii kaikilla EU:n virallisilla kielillä materiaalisalkun, joka jaetaan kouluille ja opettajille. Materiaaleissa annetaan tietoa siitä, kuinka kouluissa voidaan lisätä tietoisuutta ruokahävikistä, aiheita keskustelujen pohjaksi ja vinkkejä aktiviteettien järjestämiseen kussakin oppiaineessa. Jotta teemaviikon sisällöt eivät jää pelkästään opettajien vastuulle, materiaalisalkussa on myös valmiita aktiviteetteja ja ohjeita niiden toteuttamiseen, ja se on helposti saatavilla verkossa. Nuoremmat oppilaat palkitaan todistuksella (jossa on EU:n logo). Jäsenvaltiot panevat viikon täytäntöön omiin koulutusjärjestelmiinsä ja koulun vuosisuunnitelmaan sopivalla tavalla. Koulut voivat vapaasti päättää, millaista toimintaa ne haluavat järjestää viikon aikana ja miten ne haluavat hyödyntää opettajille jaettavaa materiaalisalkkua.

Perustelut

On tärkeää, että lapset oppivat arvostamaan ruokaa ja saavat tietoa siitä, miten elintarvikkeita tuotetaan ja kuinka paljon aikaa niiden tuottamiseen kuluu. Elintarviketietoisuus on tärkeä herättää jo varhaisessa vaiheessa. Koulussa järjestettävän tapahtuman avulla voidaan tavoittaa myös vanhemmat, jotka saavat kuulla kampanjasta lastensa kautta.

Lisähuomautuksia

- Yksi suosituksen toteuttamisen eduista on se, että lapset oppivat, mitä ruoan arvostaminen merkitsee, miten ruoka tuotetaan ja kuinka monta vaihetta tarvitaan ennen kuin ruoka on lautasella. Tietoisuuskasvatus on tärkeää aloittaa varhaisessa vaiheessa. Toinen etu on se, että koulussa järjestettävillä tapahtumilla tavoitetaan myös vanhemmat, koska tultuaan kotiin lapset kertovat vanhemmilleen kokemuksistaan koulussa.
- Yksi haasteista on varmistaa, ettei opettajia kuormiteta velvoittamalla heitä ideoimaan kampanja ja keksimään siihen kuuluvat aktiviteetit ja ideat yksin muiden töiden ohella. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että opettajat saavat tarvittavat materiaalit ja ohjeet kampanjan toteuttamiseksi, jotta kaikki oppilaat kaikissa kouluissa pääsevät hyötymään aloitteesta.

SUOSITUS 22

Annetaan kuluttajille keskeisiä tietoja, jotta he voivat tarkastella itsenäisesti vaikutustaan elintarvikejätteen määrään ja ymmärtää, miten tuote jalostetaan, säilytetään ja käytetään uudelleen ennen viimeistä käyttöpäivämäärää ja sen jälkeen

(”viimeinen käyttöpäivä” on päivä, jonka jälkeen tuotteen käyttö ei ole turvallista eikä sitä pitäisi käyttää; ”parasta ennen” tarkoittaa päivää, johon asti tuotteen laatu on parhaimmillaan)

Suositellaan sellaisten työkalujen käyttöönottoa, joiden avulla kuluttajat voivat arvioida, onko tuote todella vanhentunut. Jotta kuluttajat olisivat tietoisia elintarvikkeiden käytettävyydestä, parasta ennen -päivämäärää koskevia merkintöjä on selkeytettävä: merkinnän on oltava samassa paikassa kaikissa tuotteissa ja kirjasinkoon on oltava suurempi. Lisäksi suositellaan, että tuotteen etikettiin sisällytetään QR-koodi (myös viivakoodi on mahdollinen). Mikä on suosituksen tavoite? Tarkoituksena on antaa kuluttajille tietoa siitä, miten tuote säilyy kaikkein parhaiten, ohjata kuluttajia tunnistamaan (maun ja tuoksun perusteella), onko tuote edelleen käyttökelpoinen, ja jakaa vinkkejä tuotteen käyttöön (esimerkiksi mukautettuja reseptejä). Tuottajien katsotaan olevan taho, joka voi yhdenmukaistaa QR-koodin avulla saatavilla olevat tiedot. Etiketöimissä tuotteissa, kuten hedelmät ja vihannekset, QR-koodi merkitään tuotteiden myyntipaikkaan, jotta vältetään tarpeeton pakkaaminen. Jotta voidaan varmistaa tiedon saatavuus kaikille, tietoa ei pitäisi jakaa pelkästään digitaalisilla välineillä vaan myös paperilla (esimerkiksi marketeissa saatavilla olevina ohjeina).

Perustelut

Haasteena on saada kuluttajat ottamaan enemmän vastuuta elintarvikkeiden kuluttajina. Tuotetietojen täydentäminen auttaa kuluttajia tiedostamaan tuotteen viimeiseen käyttöpäivään liittyvät ongelmat. Tavoitteena on oikoa ylittyneisiin eräpäiviin liittyviä väärinymmärryksiä tai hälventää eräpäivän ylittäneen ruoan syömiseen liittyvää sairastumisen pelkoa. On tiedossa, että tuottajat ovat varovaisia parasta ennen -päivämäärän suhteen oman selustansa suojaamiseksi. Tuotteita voidaan kuitenkin käyttää myös parasta ennen -päivämäärän jälkeen. Viimeisen käyttöpäivän merkitseminen on tärkeää, eikä sitä ole tarkoitus kyseenalaistaa. Se on edelleen tärkein tuoreudesta kertova merkintä.

Lisähuomautuksia

Suosituksen etuna on, että siinä haetaan etikettimerkintöjen kautta parasta mahdollista tapaa viestiä kuluttajien lompakolle ja ympäristölle koituvista eduista. Idea tiivistyy iskulauseessa ”osta kohtuullisesti, syö halvemmalla”. Jotta tämä uusi tiedotuskanava tulee tunnetuksi, on tarpeen toteuttaa laaja-alainen tiedotuskampanja, jonka avulla kuluttajille jaetaan tietoa tämän uuden välineen tavoitteista.

SUOSITUS 23**Lähellä viimeistä käyttöpäivää myytävien vähittäiskauppatuotteiden kuluttajamarkkinointiin sovellettavien käytäntöjen standardointi**

Suosittelaa, että lähellä viimeistä käyttöpäivää olevien tuotteiden osto arvioidaan uudelleen ja että yrityksiä pyydetään ottamaan käyttöön strategia, jolla näitä tuotteita käsitellään ja arvotetaan kuluttajamyyntiä varten. Tavoitteena on parantaa kotitalouksien käsitystä näistä tuotteista siten, ettei niitä nähdä vain yhden väestönosan tuotteina. Strategia jakautuu useisiin osiin:

- täytäntöönpano EU:n tasolla: luodaan näille tuotteille oma osasto, joissa ne ovat helposti saatavilla ja tunnistettavissa, jotta voidaan muuttaa kaikkien asiakkaiden kulutuskäytäntöjä asiakkaiden tuloista riippumatta
- viestinnän kehittäminen: korostetaan "arkijärkeä" ja tuotteiden houkuttelevuutta sekä vastuullista kulutuskäyttäytymistä (myynninedistämällä ei kuitenkaan pyritä ohjaamaan ylikulutukseen)
- vähittäismarkkinointikäytäntöjen kehittäminen: kannustetaan vähittäiskauppiaita asettamaan myynnin huippuaikoina hyllyille uusia tuotteita, joiden viimeinen käyttöpäivä on lähestymässä (mukautetaan kuluttajakäyttäytymiseen Euroopan eri maissa).

Perustelut

Suosituksen tavoitteena on vahvistaa myymälöissä olevia nykyisiä toimintatapoja ja standardoida hyvät käytännöt Euroopan laajuisesti. Näiden toimenpiteiden yleistymisen tarkoituksena on muuttaa mielikuvaa halvoista tuotteista (jotta niiden ostajakunta laajenisi kotitalouksista koko väestöön) ja tätä kautta vaikuttaa positiivisesti niiden menekkiin.

Lisähuomautuksia

Suosituksella pyritään edistämään yritysten sitoutumista kestäviin käytäntöihin. Sillä voidaan myös lisätä kuluttajien uskollisuutta. Suosituksen täytäntöönpanoon liittyy kuitenkin joitakin haasteita:

- Kotitalouksiin liittyvät haasteet: kotitalouksilta vaaditaan joustavuutta ja halukkuutta tehdä viikon ateriat tarjolla olevista tuotteista.
- Myymälähenkilöstöön liittyvät haasteet: esimiesten on annettava henkilöstölle koulutusta ja toteutettava uusiin käytäntöihin liittyvät järjestelyt.
- Koko väestöön liittyvät haasteet: kuluttajien on muutettava mielikuvaansa näiden tuotteiden käyttäjistä ja nähtävä halpojen tuotteiden käyttö paitsi keinona säästää rahaa myös – ja etenkin – keinona torjua ruokahävikkiä.

YHTEYDENOTOT EU:hun

Käynti tiedotuspisteessä

Euroopan unionin alueella toimii yhteensä satoja Europe Direct -tiedotuspisteitä. Lähimmän tiedotuspisteen osoite löytyy verkosta (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_fi).

Yhteydenotot puhelimitse tai kirjallisesti

Europe Direct -palvelu vastaa Euroopan unionia koskeviin kysymyksiin. Palveluun voi ottaa yhteyttä

- soittamalla maksuttomaan palvelunumeroon 00 800 6 7 8 9 10 11 (jotkin operaattorit voivat periä puhelumaksun),
- soittamalla puhelinnumeroon +32 22999696, tai
- verkkolomakkeella (european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_fi).

TIETOA EU:sta

Verkkosivut

Tietoa Euroopan unionista on saatavilla kaikilla EU:n virallisilla kielillä Europa-sivustolla (european-union.europa.eu).

EU:n julkaisut

EU:n ilmaisia ja maksullisia julkaisuja voi ladata tai tilata verkosta (op.europa.eu/fi/web/general-publications/publications). Ilmaisia julkaisuja on mahdollista saada usean kappaleen erinä ottamalla yhteyttä Europe Direct -palveluun tai paikalliseen tiedotuspisteeseen (ks. european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_fi).

EU:n lainsäädäntö ja siihen liittyvät asiakirjat

EU:n koko lainsäädäntö vuodesta 1951 ja muuta tietoa EU:n oikeudesta on saatavilla kaikilla virallisilla kielillä EUR-Lex-tietokannassa (eur-lex.europa.eu).

EU:n avoin data

Eurooppalaisen datan portaali (data.europa.eu) tarjoaa pääsyn EU:n toimielinten, elinten ja virastojen avoimiin data-aineistoihin. Data on ladattavissa ja uudelleenkäytettävissä maksutta sekä kaupallista että ei-kaupallista käyttöä varten. Portaalissa on myös runsaasti Euroopan maiden data-aineistoja.

■ Euroopan unionin
julkaisutoimisto

Print
PDF

ISBN 978-92-68-06488-7
ISBN 978-92-68-06493-1

doi:10.2775/818541
doi:10.2775/70572

NA-09-23-364-FI-C
NA-09-23-364-FI-N